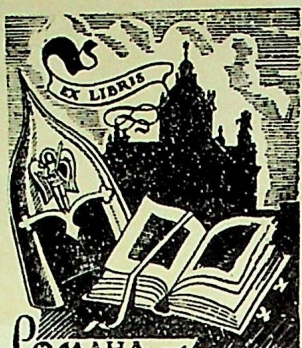
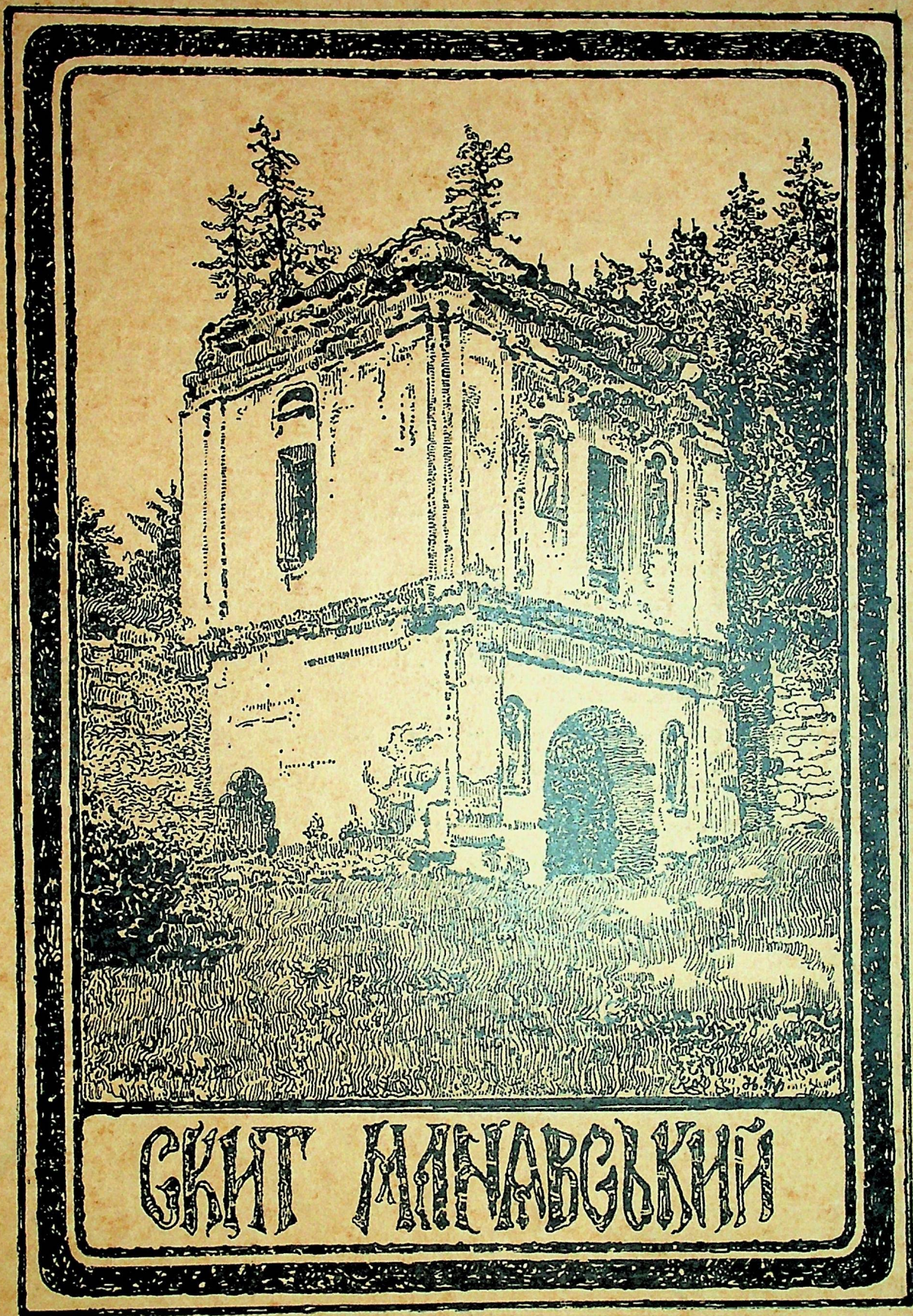

EX LIBRIS

РОМАНА
ТЕНИК
БЕРЕЗОВСЬКОГО

СКИТ МАНАВЕРСКИЙ

Видання Національного Музею у Львові ул. Мохнацького 42.

1908. — І. Свенціцький: Каталог книг церковно-словянської печаті 225 ст. 8°. зп. 5.
1913. — " " Ілюстрований провідник по Національному Музеєви у Львові, 36 ст. з 33 знім. вел. 8°. зп. 2.
1920. — " " Про музеї і музейництво, 80 ст. з 12 ілюстр. 8°. зл. 1.50.
- " — " " Каталог Шевченківської вистави 24 ст. з портретом батька Т. Шевченка, 8°, зп. 0.30.
- " — " " Модест Сосенко збірна вистава з життєписом і часовим списком праць 16 ст. 16°, зп. 0.25.
- " — А. Лушпинський: Рисунки деревляних церков Галицької України XVI.-XVIII. в. 40 табл., вел. 4-ка зп. 15.
- 1922/23. — І. Свенціцький: Прикраси рукописів Галицької України XVI в. вип. I.-III: тексту XVIII ст. 47 світодруків, 142 табл. рисунків вел. 4°. зп. 60 — (разом із слідуючим):
- " — М. Сосенко: Прикраси рукописів XVI-XVIII в. Ставропигійського Музею у Львові, 18 табл. вел. 4-ки.
1924. — І. Свенціцький: Початки книгопечатання на землях України 1573-1790. р. XXIV, 83 ст., 204, табл. з 562 знімками, вел. 4-ки зп. 65.
1925. — В. Січинський: Дерев'яні дзвіниці і церкви Галицької України XVI.-XIX в., 65 табл. 133 рис. і 52 ст. тексту лекс. 8° зп. 25.
- " " " Архитектура в стародруках, 25 табл. 179 рис., 20 ст. тексту лекс. 8° зп. 15.
- " — В. Пещанський: Давні килими України, 14 ст. тексту і 20 табл. рис., 9 табл. знімків і 1 рисунок в кольорах, зп. 15.
- " " " Один комплект з 12 акварельних рисунків, виконаних автором з найкращих укр. килимів висилається за зп. 50.
- 1926 — Драган Пещанський, Свенціцький: Скит Манявський і Богородчанський іконостас, IV, 28 ст. тексту з 10 рисунками і XXVII. таблицями з 72 знімками велик. 4-ки зп. 45-

Ціна цієї книги: 45 зол.

Veröffentlichungen des Ukr. Nationalmuseums in Lemberg (Mochnazkigasse 42.

- 1908 — I. Swienzickij: Bibliographischer Katalog der kirchenslavischen Druckwerke des Museums 1491 — 1800, S. 2.5, 8° Gm. 3.
- 1913 — " " Illustrierter Führer durch das National Museum in Lwow, S. 36 mit 33 Abbildungen, 8° GM. 1.50
- 1920 " " Das Museumwesen, S. 80 mit 12 Abb. 8° gm. 1.50.
- " " " Katalog der Schewtschenko Ausstellung mit einem Porträt des Vaters des Künstlers, 8° GM. 0.20.
- " " " Modest Sossenko, (1875-1920) Gesamtausstellung mit Biographie und einem Verzeichnis der Werke des Künstlers, S. 16, 16° GM. 0.15.
- " — A. Luschpinskyj, Archit: Zeichnungen ukrainischer Holzkirchen in Galizien XVI - XVIII. Jh. 40 Tafeln Gr. 4° GM. 10.
- 1922-3. — I. Swienzickij: Ucrainorum codices illuminati XVI s. I. - III (lat. Text) XVIII. 47 Abbildungen und 142 Tafeln gr. Q. GM. 40.
- " M. Sossenko: Codices Illuminati Musei Stauropigiani Leopoliensis XVI - XVIII. S. 18 Taf. gr. Q. (nur mit dem obigen Werke).
- 1924 — I. Swienzickij: Origines artis typographicae Ucrainorum 1573-1790, (cum ucraino latino summario), S. 85, 204 T. mit 562 Abbildungen, gr. Q. GM. 45.
- 1925 — W. Sičynskyj: Ukrainische Holzkirchen und Glockentürme Galiziens XVI - XIX. Jh., 65 Taf. mit 135 Zeichnungen und 52 S. ukr. Textes. 8° GM. 18.
- " " " Die Architektur in den ukrainischen Druckwerken XVI-XVIII. Jh. 25 Tafeln mit 179 Zeichnungen und 20 S. Text., gross. 8° GM. 10.
- " W. Pescanskyj: Die ukrainischen Kilims XVII. - XVIII. Jh. 14 S. Text. 20 Taf. Zeichnungen, 9 Abbild. und 1 kolorirte Handzeichnung, Q. GM. 10.
- " " " Eine Zusammenstellung der besten und schönsten ukrain. Kilims in getreuer Widergabe der Originalfarben auf 12 handkolorirten Tafeln wird gegen GM. 35. versendet.
- 1926 — Dragan Peščanskyj, Swienzickij: Die Einsiedelei in Maniawa und Ikonostasis aus Bohorodczany, IV, 28 S. mit 10 Zeichnungen und XXVII. Tafeln mit 72 Abbildungen gr. Q. GM. 30.

Der Preis dieses Werkes ist G.M. 45.

ЗБІРКИ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ У ЛЬВОВІ
COLLECTIONES MUSEI NATIONALIS UCRAINORUM LEOPOLI.

СКИТ МАНЯВСЬКИЙ
і
Богородчанський Іконостас

1926.

ПЕЧАТНЯ ОО. ВАСИЛЯН У ЖОВКВІ.
Відбито 500 примірників.

ЗМІСТ:

1. Михайло Дратан:	
Розвиток і занепад Скиту Манявського 1606 — 1786	1
Література предмету	12
2. Володимир Пещанський:	
Богородчанський Іконостас	13
3. Іларіон Свенціцький:	
Культурна праця Скиту Манявського	17
4. Михайло Дратан:	
Рисунок загального виду Богородчанського Іконостасу	24
5. Іларіон Свенціцький:	
Складові частини Богородчанського Іконостасу	25
Памятки зв'язані зо Скитом	27

Ілюстрації в тексті:

Одяг монахів по ілюстрації Київській поч. XVII в.	1
Прп. Дорофей 1628 р.	3
Намогильна плита Іова Княгиницького і Іеросхимонаха Феодосія (М. Д.)	4
Рис поземий церкви Воздвиження зо Скиту в Надвірній (М. Д.)	6
Вид тоїж ц-ви в Надвірній	—
Галицький священник з Метрики 1687	8
Ситуаційний план руїн Скиту Манявського (М. Д.)	10
Іконостас з ц-ви Воздвиження у Скиті (М. Д.)	24

Таблиці:

I — XVIII. (чч. 1 — 39) Складові частини Богородчанського Іконостасу по світлинам В. Пещанського	
XIX — XXIV. (чч. 40 — 51 — 68) Памятки зв'язані зо Скитом по світлинам В. Пещанського.	
XXV — XXVII. чч. (69 — 72) Вежі і руїни Скиту по світлинам Федора Величка зо Станиславова.	

Обложка рисунку артиста Івана Труша.

Богородчанський Іконостас вивезено в 1916 р. перед наступом Брусилова з Галичини у Мукачево. В тому часі церква в Богородчанах згоріла. Опісля перевезено його до Відня, де був виставлений в Музею людого мистецтва. Після ревіндикації його до Варшави, на заходи Богородчанської Громади дістати його назад, Міністерство Віроісповдань і Освіти згодилося на часове приміщення його в Національному Музеєви у Львові для консервації і береження до слушного часу, коли можна буде передати його до ужитку богослужебног в новій належно збудованій церкві.

Чимало заслуг біля забезпечення і видостаня сеї пам'ятки назад на рідну землю поклав б. п. парох Богородчан о. совітник Антін Рудницький. В. Й. П.

Першу поміч на належну консервацію сеї дорогоцінної пам'ятки у грудню 1924 р. подав Впр. Митрополит Андрей квотою доларів 100, а опісля протягом 1925 р. Міністерство В. і О. у Варшаві квотою 1900 зл.

До видання сеї книжки причинився Впр. Митрополит Андрей допомогою доларів 300. На сеж обернено і допомоги: „Обеднання“ дол. 50, „Провидіння“ у Філядельфії дол. 25, та золотих: „Дністра“ у Львові 200, Народної Гостинниці 100, Народної Торговлі і Краєвого Т-ва Кредитового у Львові по 50.

Михайло Драган.

Скиту Манявського розвиток і занепад.

ЗАСНОВНИК Скиту Манявського — Йов, у світі Іван Княгиницький, походив з дрібно-шляхоцького міщанського роду з Тисьмениці. Початкову науку пройшов він у монастирі Унівському, а відтак в Острозі, де сам став учителем школи на дворі князя Василя Острожського. По якомусь часі князь Василь вислав його на Афон з афонськими ченцями з милостинею. Там приглянувся він монашому общежитію і перенявся ним так, що по повероті до Острога просив князя відпустити його назад на Афон. Князь не відмовив йому і Йов пробув на Афоні 12 літ, перейшовши різні степені чернечого життя, здебільша в монастирі Ватопеді.

Працював він там зразу як пекар, а потім як переплетник книг та навчився грецької мови і чину церковного: „*баше бо з'їло остроуменх и незаметанкх*“. Лише один раз на протязі сього часу побував Йов дома, щоби роздати своє майно бідним. По 12-ти літах побуту на Афоні, коли йшли святогорські висланці під проводом ігумена Пахомія на Московщину за милостинею, пішов з ними Йов, як товмач і провідник. Та розрухи тодішнього часу початку великої смуги „*нестрешіе во келнко слышашеса кз Москвѣ*“ — спинили монахів у дорозі. Йов з України вернув домів.

Про його богочестиве життя уже ходила слава, бо мало лучалося у той час занепаду церковного ладу — людей, що з таким самовідреченням віддалися на службу церкві. Тому-то на просьбу єпископа львівського Гедеона Балабана завів Йов біля 1600 р. в Унівському монастирі афонський лад. Те саме вчинив він на заклик дідача Адама Балабана в Угорниках біля Отинії, та в Дермані за ігуменства Ісаака Святогорця. Одначе ся праця віднови чернечого життя у занепадших монастирях не вдоволяла його, що привик на Афоні до самовглиблення самітника. З книжкою і кусником хліба пішов він у Краснопільські на Солотвині гори в ліс — вести життя пустельника. На річці Батерс недалеко села Маркової поставив він собі „*кщѣ подх смеречіемх*“ і переводив час на молитві, пості і мовчанці.

Скит Манявський

На цьому місці він познакопився з жупником марковецьким Петром Ляховичем, що його часто відвідував і вкінці побудовав йому келію. Від тоді відвідували Йова чимало людей духовних і світських. Прожив у нього також якийсь час Іван Вишенський — товариш зі Святої Гори. Ляхович, бачучи, що коло Йова гromадиться щораз більше людей, рішився вибудувати церковцю, щоб усі приходні могли слухати церковної богослужби. Йов порадив йому одначе поставити її насамперед в Марковій, де й станула церква св. Івана Предтечі.

Хоча багато людей почало гromадитись коло Йова, він тільки поучав їх як треба жити, та старався віддалятися од них і жити по своєму на самоті. Тих, кого не відстрашувало тверде життя, лишав він у вибудованій Ляховичем келії, а сам ішов глибше у ліс на найбільше недоступні і затишні місця. І так раз знайшов він таку самотню затишну полянку між двома горами Вознесінкою і Канюковатою, горі на потічку Батерсі „нако отроку шккый“ серед ліса, що припала йому незвичайно до вподоби. Тут він рішив поставити келії і побудувати церковцю, та дати зачаток обители-монастиреви „Новий Ватопед“ — на зразок святогорського „на воспитаніе отрочать еже по духу и по законному житію евангельскому“.

Вся братія його прийняла се з великою радістю. Викорчували і очистили місце, а на просьбу Йова пані Воляновська Анастасія Балабанівна вислала теслів, що виставили простору келію 1611 р., з якої почалася Великоскитська „обитель общежительна“.

Ляхович, довідавшись про працю Йова, з радістю забрався до здійснення даної давніше обітниці. Він прислав рубачів і теслів, що зимою наготовили матеріалу до будови церкви. На весні у великий піст старець Йов виміряв місце і приступлено до будови. „И тако поспішествомъ воініах до Вознесенія Господня совершиша“. Старець сам usługував майстрам; хоча сам совершенний постник, варив ім мясо, масло роздавав і сир дробив власноручно. Ляхович, як щедрий ктитор — достарчав усього потрібного. Скінчивши будову церкви, забралися переносити келії. Оба Ляховичі — Петро і Федосій сами своїми руками здіймали дерево з возів і на плечах двигали і подавали на зруб, та за один день дві келії зложили і покрити їх майстра наняли.

Йов став заходжуватися біля посвячення храму. З братом Феодосом вирушив він з початком вересня до Унева. Мусіли йти околицями на Крилос і Пітриче, бо якраз тоді напали були Подністрівя Татари, що розбили Стефана Потоцького під Діжею. На просьбу Йова в монастирі унівському призначили духовника Пахомія посвятити церкву на Воздвиження Ч. Хреста в ім'я тогож празника. Узявши зі собою антиминос за благословенням архимандрита Ісаї і східного єпископа Авраама, вернув Йов до Скиту з Пахомієм і іншими священниками і в день Воздвиження Ч. Хреста посвячено храм і новий монастир „на ісаца Сентемірімї (= 13) рокѣ дѣхї (= 1612) при великомъ королѣ Жигмонтѣ третемъ, и при старостѣ Галицкомъ Владкѣ, при епископѣ Іеремеи Тетарокскомъ“.

Скит стає поступенно місцем, куди зверталися очі усіх вірних. Чимало побожних старалися причинитися до його слави коли не земельними записами, то бодай грошовими датками. Йов постарався і за священника, намовивши улюбленого собрата Феодосія висвятитися. Бачучи успіхи свого діла і ува-

жаючи на свою старість, Йов здав ігуменство на Феодосія, а сам пішов у Київ поклонитися мощам святих Антонія і Феодосія Печерських. За той час Феодосій розбудовав келії, бо число монахів що раз то росло. В той час їх було вже біля 40 душ. Для старця виставив він на його улюбленому місці далеко на півніжю гірок Могар і Кливи невеличку келію — скитик і при ній церковцю Пр. Богородиці, а крім того ще й викопав ставок і побудовав для потреб монастиря млин. А що Воздвиженська церква, побудована протягом одного великого посту, була маленька і ніяк не могла поміщати усіх монахів і прочан,

з „Повчній авья Доросла“, Київ, 1628 р.

тому по поверті Йова з Києва стали монахи готувитися до будови нової церкви великої, на взір Межигірської біля Києва.

У самому Скиті не було гроша на будову, але знайшлися добрі люди, що поспішили з помічю на се діло, а передовсім Марія Могилянка Постельникова Домна.

Пристаплено до рубаня і тесаня брусів, а Феодосій тимчасом лишив на своєму місці дікея еромонаха Манасію, а сам пішов до Києва.

„Отець архимандритъ любовко его прѣлтъ, и на тоє начинаніє ꙗ (20) золотихъ дастъ емѣ: такоже и отець коментарій иудеи Межигорскій съ любовію прѣлтъ и иноканкоє златицъ даде и прочіи оубѣдавше книѣ отъ инскъ и мирскіхъ сударствокаша его“. Взявши зі собою „подовіє церкви Межигорскій“ і поклонившись святим місцям і мощам, вернувся ігумен назад. На пролітку забрались до будови. Петро Ляхович і тим разом прислав май-

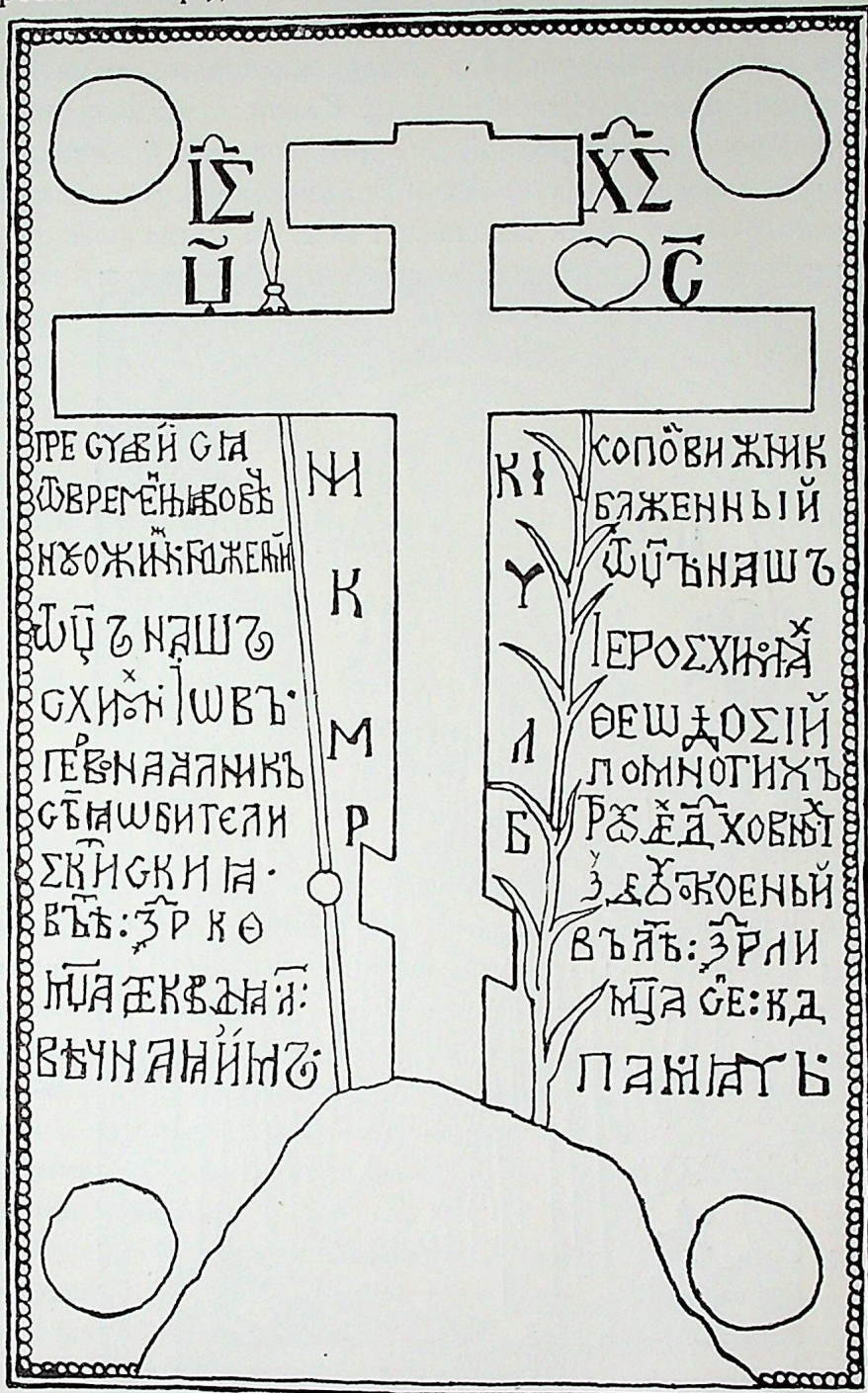
стрів. Тож „Рокъ лхдѣ (= 1619) мѣсца іпріла ꙗ (= 23)“, положено основи, а до Воздвиженя Ч. Хреста „за єдино лѣто и съвершиєсь поспѣшествомъ Южнѣмъ“. Посвячено сю церкву на Ч. Хреста 1620 р. за благословеням і з правом ставропігії, даними патріархами Тимофеем Константинопольским і Кирилом Александрійским, та прикрашено „образами благолѣпними и одеждами священническими, книгами и пѣніемъ болгарскимъ оулейнимъ“.

Не довго після сього прожив Йов, тоді вже около 70-літній старець. На своєму скитикови запав він у хорубу і 29 грудня 1621 р. помер. Поховали

його на третій день у притворі нової церкви з правої сторони. Вісім літ пізніше помер і Феодосій (24 вересня 1629 р.), виеднавши 12 липня 1628 р. у галицького старости Станислава Потоцького затвердження за Скитом тих земель, на яких він загосподарився і лишивши по собі „Закѣтъ дѣхонный“ з правилами скитського життя монашій братії. Заповіт сей містить у собі правила управи монастирем і нашого посту: „на скіле-нахъ и окощахъ отъ земли растущихъ и мринахъ, яко вѣ-прѣжде потопа представити, питіе же ксєгда вода, или корцик и се сѣхъ воздержаніемъ“. Правила сі незвичайно строгі, але як раз отсим вони причинилися найбільше до тої пошани і значіння, яких Скит увесь час свого істнованя зазнавав.

Феодосія похоронили побіч Йова і обом їм дали спільну плиту на-гробну з чорного мар-мору (1.60 × 1.00 мет.) з Розпятям по середині і написом: „Представилъ отъ временныа ко вѣчнѣю жизнь блаженный отецъ нашъ схимонахъ Іовъ, первоначальникъ скитыа святаи скитскыа, к лѣто зрѣло, мѣсѣца декабрѣа і“, і по

другій стороні хреста: „Соподвижникъ блаженный отецъ нашъ іеросхимонахъ Феодосій по мно-гихъ трудѣхъ дѣхонныхъ здѣхъ оупокоеный вѣ лѣто: зрѣли. мѣсѣца сеп.: кд. вѣчнаа илиз памѣть“.

По Вагилевичу.

НЕВСИПУЧИМИ трудами обох мужів розрісся монастир із маленького зародку у велику і поважну установу, якої вплив обіймав не лише всю Галичину, але й сягав далеко поза її границі аж до Києва і на Молдавщину. Хоча на галицькій землі була тоді вже більша скількість монастирів і старших від Скиту — то Скит силою духовної поваги вибивався на перше місце.

Що більше: Скит став зверхником монастирів галицької землі, — так що Феодосій на грамоті київського собору 1628 р. підписався: „Многогрѣшный Феодосій, игуменъ скитскій и Угорникъ, протѣ монастирѣй коекостѣка Рѣскаго, Нелзкого и Подольскаго класною рѣкою“.

Безпосередно завідував Скит крім Угорницького монастиря пізнійше ще й монастирями в Товмачику, Коломії, Сучавиці і правдоподібно в Погоні. Крім того причинився Скит до устрою монастирів в Пліснику Погорецькому в рр. 1659 — 61 через діякона Созонта Ломиковського і еромонаха Ілію Гостиславського. На просьбу львівського Ставропигійського Братства вислав Скит до монастиря св. Онуфрія монаха Афиногена на ігумена, а Ійоїл Маньовський став ігуменом Улицького монастиря біля Сянока. Загалом усюди — чи то по просьбі, чи добровільно монахи великоскитського монастиря спішили з помічю в чернечому ділі.

По смерті Феодосія став ігуменом іменованій ще покійним — Дорофей. Заслугою його є перше затвердження польським королем скитських посіlostий, що було з правно-політичного боку першою і найважливішою справою, бо справою істнованя і розвою монастиря на придбаних землях і на правах ставропигії, себто прямої залежності від патріаршого престолу. Тому то всі ігумени зі зміною короля в Польщі добре дбали за те, щоби зараз постаратись за поновне затвердження раз признаних Скитови прав і безпеку нових земельних набутоків. Королі польські чинили се по бажаню прохачів із Скиту, а навіть дбали за його прихильність і вірнопідданість, даючи йому різні привилеї, звільненя од мита, військових постоїв, та права свобідного вирубу ліса і черпаня соли. А королі Ян Казимир у грамоті 28 липня 1653 р. і Ян Собескі в грамоті 3 марта 1676 покликуються на се, що в часі нападів ворожих Скит давав захист шляхті і людям: „po te wszystkie czasy inkursyiey roznych szturmujących do siebie w ochronę akceptowali a niektórych prowidowali“ (1676). З сего виходить, що в той час мусів Скит уже мати оборонні стіни, за якими можна було найти дійсний захист.

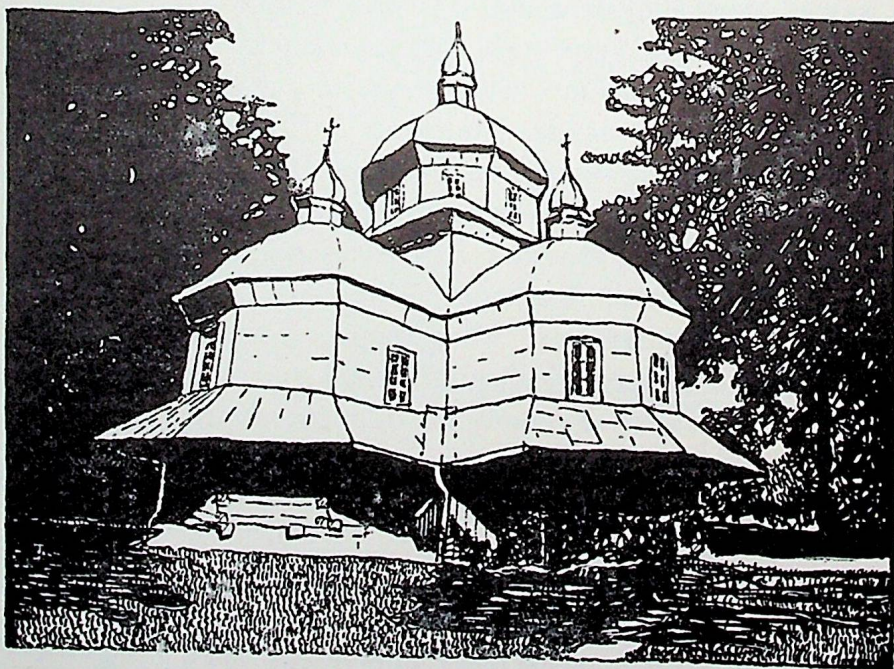
Не забували про Скит і шляхта українська та дооколичні селяни. Поміж добродіями Скиту знаходимо, крім згаданих вище Адама і Александра Балабанів, ще Петра Могилу, кількох Жураковских, Кристину з Шумлянских Голинску, сестру обох владик: Йосифа і Афанасія, та її мужа Василя Голинського, Яцка і Миколу Черевків. Були ще й чужі: господарі землі молдавської Василь і Евстратій Дабиза, Симеон Берладіанул великий логофет землі молдавської. Посіlosti скитські були в Жураках, Старуні, Грабівцях, Марковій, Бабчу, а навіть в Снятині, та на Молдавщині у Филипівцях, Микулівцях, Спаріївцях, та Мамаївцях. Багато людей жертвували Скитови різні грошові квоти — то на богослужбу, то на право похорону у Скиті. У ньому похоронено Анну Шумлянську матір єпископа, та Івана Виговського з жінкою.

АЛЕ й бували тяжкі невдачі, що сильно підривали розвій Скиту. „Рокъ 1652 мѣсца Іюля 21 дѣла почалася покѣтѣя, черезъ которѣя преставилася братѣл наша“ 28 монахів (Яцим. 215). Ще тяжчим нещастям були напади татарські: „Рокъ 1655 в мѣсцѣ октокрію братѣл нашихъ монахъ Беллестрѣхъ изышовъ изъ монастиря безъ благословенія и къ пѣти покѣченъ отъ Татаровъ, и зирѣтъ, намъ всѣмъ плачь сътворы“ (Яц. 215). „Рокъ 1673 мѣсца ноябрѣ 10 братѣл нашихъ іеромонахъ Варнава изъ Кіева подъ Хотѣнцѣмъ отъ Тѣрскѣхъ свѣенъ бысть и тамо

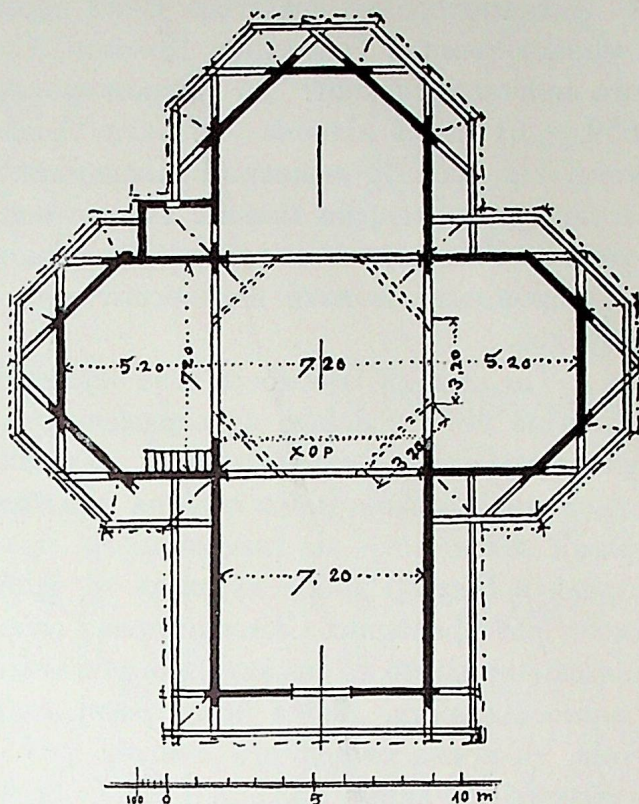
погребоша его в Хоткиню подъ церккою“. „Рокъ 1676 мѣс. сентекрѣа 6 дня Тѣрци монастыръ нашихъ зрѣинокали, къ котороимъ братѣа наша и отъ народа розного множетко отъ огна и меча и некои пострадало“ 23 назвища (Яцим. 216). Сталося се в часѣ, якъ Ібрагімъ Паша Шейтан, идучи на короля під Журавно, по дорозі здобув і спалив Бучач і Чортків, Ђзупіль, Тисьменицю, передмістя Станиславова і Галич. Загін його у вересні 1676 р. напав на Скит в надїї найти заховані скарби шляхти та, здобувши Скит, спалив усе що лише далося, а монахів, котрі завчасу не повтікали і мірян, що шукали ратунку за оборонними стїнами монастыря, вирізано. Згорїло тоді там багато документів скитських і чужих, принесених на сховок, згорїла і церква wraz із усім добром. З монастыря остались лише руїни і згарища.

Після сього нещастя вернули монахи назад і забралися до відбудови монастыря і церкви; а що не могли знайти більшої помочі на місці, бо усіх знищив набїг татарський, то за дозволом короля подалися за милостиною до московського царя, до якого зверталися були в потребі вже в марті 1654 через келаря Іоанкія. На сей раз 14 лютого 1681 р. прибули монахи Варфоломей і Венямин. Іх надїлено усяким добром: грїшми, ризами, книгами церковними, а навіть сукном на одержу. Крім того цар Федор Алексїевич дав їм частину св. Хреста і назначив для Скиту раз на все зі скарбу 300 руб. що 5 лїт. Року 1688 у лютому приїздив до Москви ще раз за милостиною ігумен Іов.

Вид ц-ви Воздвиженської зо Скиту в Надвірній.

Нову церкву вибудовано із тису і кедрини 1681 р., як свідчив про се надпис над головними дверми сеї церкви у Надвірні, куди перенесли її по знесеню Скиту. Церква ся була хрестова, а первісні її виміри 22,5 × 22,5 мт.

План Воздвиженської ц-ви зо Скиту в Надвірній.

В загальних нарисах подав її Т. Мокловскі на підставі обміру на місці в Скиті первісних фундаментів. По перенесеню церкви до Надвірної, як се виказав Т. Обмінські, старі знищені замки угли зрубу зрізано і зроблено нові. В той спосіб церква поменшилася; до того на новому місці зруб церкви по окап плякеровано, а гет усю решту закуто в білу цинковану бляху і таким чином усі подробиці архітектурні закрито і знівечено первісну красу церкви. В часі війни церква згоріла.

Щоби церкві надати ще більше блиску і принадности ченці дали в ню іконостас доброго маляря, що підписався: „недостойній ієромонах Іоанн Кондзелевич, законник ст. свецкительного М. Інокостогова“. — Іконостас малювали 7 літ, як свідчать об тім написи: на намісному образі Спаса на золоченій гіпсовій основі в правому углу „Іоанн 1698“ і на іконі Вознесеня 1705 р. ліворуч у углу: „рзкою блаженою Схдѣла, Рокъ Ножего мѣсѣ март.“ Тим самим догадка В. Дзедушицького про принадлежність деяких образів на іконостаті XVI в. є зовсім неоправдана.

Уся братія монаша докладала усіх старань, щоби сей іконостас як найкраще вивінувати, що й було засвідчене надписю на підставі намісної ікони Спаса: „Помощію Бжїєю и Пргоїї Іїці патронки нашей за милкѣми прїдѣвнихъ ѡцъ | Блжєннихъ Старецъ Іоанн и Феѡдѡсіа первоначальникъ Скитскихъ, а за прилѣжнимъ старанїемъ | пречетнаго ѡца Сабатїа к то время ірѣменство пракаца, и кзсей со хтѣк братїи свѣцкихъ | старанїемъ сей 2г. иконостасний ѡлѣтаръ: промислаами, и скоили при | кладами закончили и поставили: Рокъ Бжїа мѣсѣ. Маа 3ѣ“. До виповнення сього величного діла помагали і набожні миряне, як свідчить напис під намісним образом Богородиці: „Сей свѣрзъ Прѣгтої Іїці, справнихъ рабъ Бжїї Димїтрїй Марїнецъ Іїніа ради своєго.“

ДЛЯ велично відбудованого монастиря наставали одначе ще тяжчі часи. Власники згорівших підчас татарского нападу грамот почали процеси зо Скитом, підозриваючи його, що він грамоти заховав, хоча монахи зараз після нападу і пожежі внесли до галицького суду заяву (маніфестацію) — про спаленя грамот „sub tempus hostilitatis... et extremae ruinae monasterij“. Крім сього пішли спори за землі Скитови давно даровані, бо була надія дещо урвати, коли в монахів не окажется після згаданої руїни належних грамот права власности. Сей дуже довгий ряд процесів, не раз дуже замотаних, скінчився що правда завдяки великій повазі Скиту для нього успішно, одначе з великими коштами і гайливою витратою часу і заходів.

Ще тяжчою перепоною у дальшому розвитку Скиту була церковна унія, що наприкінці XVII в. обняла майже всю Галичину. І хоча Скит мав дальше своїх прихильників, явних та тихих, одначе з розвитком унії його вплив серед суспільности падав чим раз більше. Правда єпископ Йосиф Шумлянський двома наворотами вже рішався був завести унію, складаючи тайно присягу на неї, але з боязни перед монастирями, особливож Скитом, оба рази справи унії не доводив він до кінця. Наслідники еппа Шумлянского поступенно підривали дальший розвиток Скиту, відбираючи в нього підчинені йому монастирі в Угорниках, Товмачику і Коломиї, та передаючи їх Василіянам уніятам. На місце понесених страт одержав Скит нові записи у Молдавщині, між иншими на село Митків від Іяни Беніяса, дочки Василя Човруля; навіть уніяти дальше складали

Скитови різні переважно грошеві записи, нпр. сам єпископ Йосиф Шумлянський, перший владика уніят у Львові, записав Скитови завіщанням 1707 р. 1000 зл. п. Скит же в той час старався поширити свою діяльність засновком жіночого монастиря, з якого дійшли до нас деякі згадки про поодиноких черниць. — Та кінець кінців Скит став островом, облитим довкруги морем уніятів, а процеси ведені з ним заострювали відносини поміж нечисленними родами православних і уніятами. Але ніякі зовнішні впливи не могли нагнути ченців Скиту до унії, бо вони гляділи на сі справи зі становища передань глибокої давнини, що протягом стільки віків наложила особливі ціхи на життя і душу українського народу.

Бачили скитські черці також, що обіцяну рівноправність обрядів римського і східнього, мимо навіть накликів деяких польських єпископів, ніхто ніколи щиро не думав примінювати в життю.

Для околичних селян, що не розбиралися в суті сього давнього спору церковного, Скит і на дальше без зміни залишився місцем великих проц, передовсім на Воздвиження Ч. Хреста, бо в сей день монахи служили особливо торжественно в церквах своїх, у виставних ризах з дарів московских царів і молдавских господарів.

Церкви сусідніх із Скитом сіл у свята стояли пустою, а самі священники бідніли і сходили навіть на жебраків, на що жалується Василь Дронович перед генеральним візитатором у 1758 р. З нагоди приїзду до Перегінска еппа Білянського 1780 р. священники вийшли йому на зустріч у подертих одягах, щоби в той спосіб легше переконати його про свою нужду, бо миряне ходили дальше для полагоди усіх своїх душевних потреб у Скит. І домагалися сі священники рішучо знесеня Скиту, коли єпископ хоче зарадити їх лихови. А візи-

Галицький священник к. XVII — поч. XVIII вв.

татор генеральний, не бачучи іншої змоги зарадити всему тому, вдоволявся лише одиноким бажанням, щоби великодну сповідь парохіяни відбували у своїй церкві під загрозою клятви церковної. Переглядаючи сьогодні особливі інструкції парохам, дані в часі візитацій 77-и церков і парохій деканатів — солотвинського, калушського і рожнітівського, ми постійно стрічаємо ось таку формулу: „sub poenis rigorosissimis paroch ma przestrzegać, aby żadna z powierzonych iemu owieczek spowiedzią Paschalną nie ważyła się nigdzie na ustroniu, osobliwie w Skicie bez iego wiadomości spowiadać; a któraby przez upartego ważyła się pod karą kłątwy tę wyższej władzy Duchowney donieść powinien będzie y od obrządkow cerkiewnych aby odwrocił“.

Серед таких умовин переходить Скит разом з Галичиною в 1772 р. під Австрію. — Тодішній ігумен скитський Донат Міляновський подав зараз у цвітні 1773 р. для затвердження 8 скитських грамот через канцелярію губернатора графа Пергена до цесаревої Марії Тереси і одержав бажане. Але за другим разом 25 липня 1776 р. внесена просьба про затвердження привилеїв не була полагоджена, в перший раз за час існування Скиту. Та хоча заходи уніятів у Відні за знесення Скиту були безуспішні, як нпр. просьба василіянського провінціяла Братковського 1774 р. — то однак Йосиф II, зносячи усі монастирі з напрямком контемплятивно-аскетичним, не пощадив і Скиту Манявського, одинокого православного острівця в Галичині. Наказ розв'язання монастиря був виданий надворною цесарською канцелярією 1785 р. ч. 18060.

Дня 6 вересня 1785 р. явилися у Скиті два представники уряду — комісар станіславівського округу І. Ф. Яшевські і завідаватель камеральних дібр в Солотвині Штрассер, списали інвентар і доконали акту розв'язання монастиря. Передівсім переведено ліцитацію господарських знарядів, возів, упряжи, худоби, а відтак продано і решту движимого і недвижимого майна. Вознесенську церкву продано до Надвірної, а іконостас з неї до Богородчан — за 60 зол. п. Так само продано і обі менші церкви Богородичні в самому Скиті і на далекому Скитикові. З вознесенської церковці на горі Вознесінці не можна було вже продати матеріалу, бо був старий і знищений. Лишилась ще була тільки капличка під горою, де стояла перша келія Йова, побудована Ляховичем. Образи з церков дісталися до сусідніх сіл, а нагробний камінь Йова і Феодосія до церкви в Марковій, де він до нині знаходиться в презвитерії за престолом. Книги і ризи церковні передано до греко-кат. Дух. Семінарії у Львові, дзвони продано жидам. Гроші з продажі приділено до галицького фонду шкіл нормальних, а відтак цесар передав усі гроші на буковинський православний фонд. Готівки у Скиті комісія не застала ніякої. Монахи розбрелися, а найбільше їх пішло до монастиря Сучавицького, з яким Скит з давна був у близьких зв'язках.

ІЗ усієї забудови монастирської нині залишилися тільки рештки кам'яних будинків і оборонних стін. Розклад і ситуаційний план руїн скитських показує зроблений за Т. Мокловским рисунок. За ним же поданий і слідуєчий нище опис тих останків і збережених на них фресків.

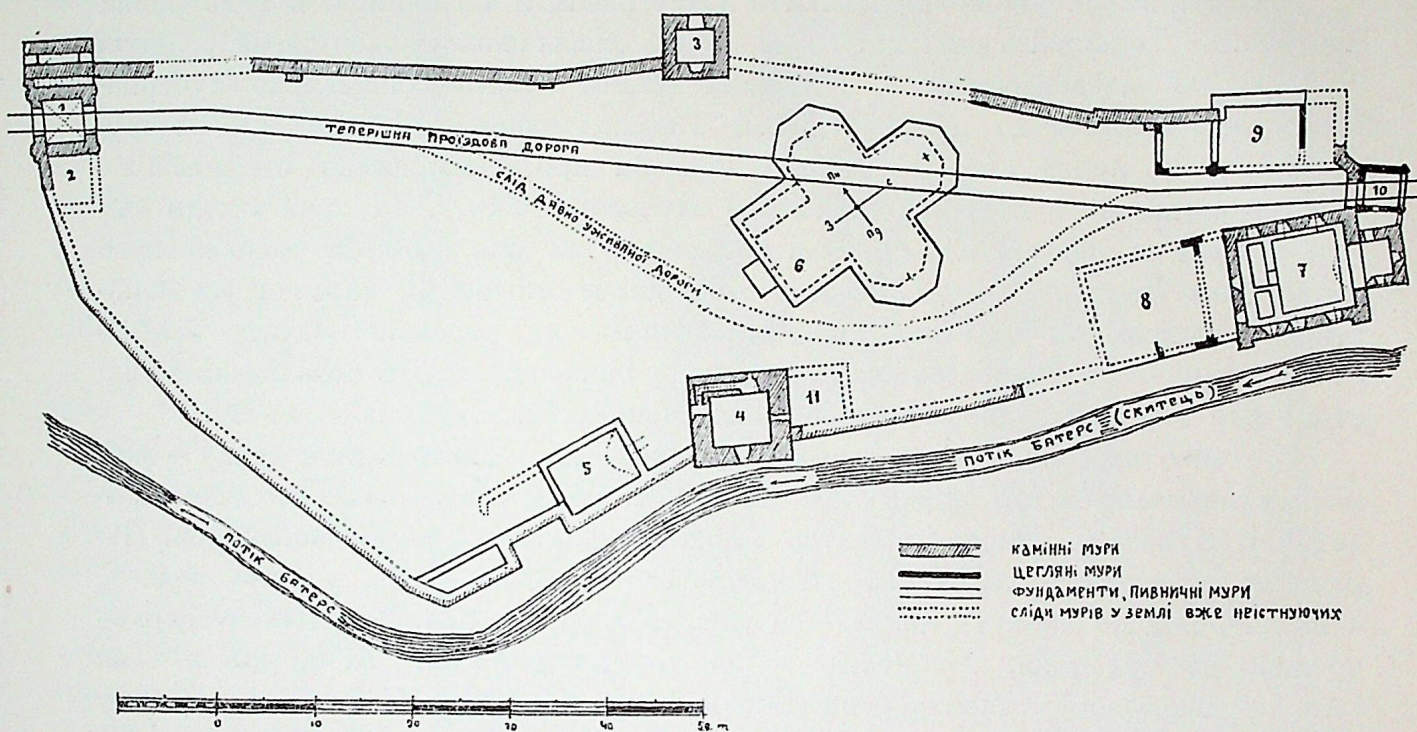
Монастирські будівлі були розміщені на поляні між яром потічка Скитця — давніше Батерс, та горою Вознесінкою. Увесь сей простір був обведений

оборонною камяною стіною, що почасти зберіглася по сьогодні. У сій стіні були розміщені три оборонні вежі.

Перша вежа мала віздову браму, а на верху дзвіницю, друга над яром Скитця була скарбницею-ризницею („вістерія = vestiarium“), а третя у гори Вознесінки була мабуть тільки баштою.

Вежа брама-дзвіниця (на плані ч. 1) — є одноповерхим на квадратній основі будинком з ломаного каменя. Лівобіч входу поміж стіною брами а оборонним муром були сходи на поверх. За оборонним муром добудовано контрфорсу-підпору, коли витягано на дзвіницю великий дзвін (Wagilewicz). Правобіч

БІК ГОРИ ВОЗНЕСЕНСЬКОЇ.

Ситуаційний план руїн Скиту Манявського
за Т. Мокловскім.

1. віздова брама-вежа і дзвіниця.
2. слід мурів хати дверника.
3. оборонна башта в мурі.
4. висока вежа (скарб, «вістерія»).
5. мури північні Благовіщенської церкви.
6. рисою: фундаменти церкви Воздвиження Ч Хреста; черточками: поземий рис тої церкви у Надвірні.
7. трапеза.
8. кухня і келії монахів.
9. монаші келії.
10. брама виїздова.
11. будинок незнаного призначення.

Situationsplan der Ruinen des Skit in Maniawa
nach T. Moklowski.

1. das Einfahrtsthor im Glockenturme.
2. Mauernreste des Thorwächterhauses.
3. der Verteidigungsturm.
4. hoher Turm mit der Schatzkammer.
5. die Kellermauern der Annunziatkirche.
6. mit Riss: das Fundament der Kreuzkirche; punktirt: Grundriss derselben Kirche in Nadwirna.
7. das Refectorium.
8. die Küche und die Mönchzellen.
9. die Mönchzellen.
10. das Ausfahrtsthor.
11. ein Gebäude unbekannter Bestimmung.

входу до вежі була хатка дверника із дверми до проїзду (на плані 2). Обі свобідні стіни вежі на осі проїзду розділені однаковим в загальних нарисах архітектонічним поділом ренесансового типу. Виправили дзвіницю, та написали фрески у її нижках десь по році 1684, коли то будували нову церкву деревляну і переводили загальний ремонт.

На чоловічій стороні партеру дзвіниці між віздовим отвором а пілястрами знаходяться неглибокі ниші з останками зображень засновників Скиту — Йова

по лівій стороні і Феодосія по правій. На жаль часть виправи відпала і через те нема повного обриса постатий. Над нижами остали ще рештки написів, з яких Вагилевич вичитав: „(бл҃женїи сѣцѣ нашѣ) Покѣ сѣхило(нахѣ) — (бл҃женїи) сѣцѣ нашѣ Феодо- сїи (ѿроу сѣхилонахѣ)“. На першім поверсі крім стіни є також нижі дещо більші за долішні з фресковими постатями, змитими дощем, без надписів, що відпали ра- зом із тинком. Можливо, що се були первоосновники монашого общежитія Савва і Антоній Великій.

На стіні дзвіниці від подвіря над усіми нижами є профільовані дашки — гзимси, а над отвором брами по бокам дві малі трикутні нижі. Поміщені у ни- жях на 1-шому поверсі фрески св. Івана і Якова ще найліпше заховалися із усіх. Написи — нині вже не читкі — прочитали Вагилевич і Целевич: „с. апѣстола Іванѣ Поголоу — сѣтїи апѣстола Ікоуѣ“. Вище сих ниш по Целевичу мав бути „образ Спаса в хмарах“ з розпростертими благословляючо руками, можливо Вознесеня. На сьому місці сьогодні виправа зовсім бракує.

На фризі, що розділює поверх від партеру між профілем гзимсовим є на- пис красками: „Рокѣ... создаем колоколнїа сїа коштомѣ тѣмѣ събыт(ели) сїа“. Дата відпала із тинком, був се правдоподібно рік 1681.

Над склепіням брами по середині намальовані трикутником символ Про- видія з написом: „Савлоу“, а в трикутних нижях білі крилаті головки ангелів доброго рисунку. У долішніх нижях є постаті святих Антонія і Феодосія Печер- ских. Фрески заховалися ще досить добре. Між ними і образом тих-же святих у іконостасі (7) є певний звязок у характері лиць, подробицях одежі і укладови рук. З тої подібности виходилоби, що автор фресків малював також образ іконо- стасу, або — що більше правдоподібно — взорувався на якомусь образі, що був зразком і для намісної ікони іконостасу.

Є ще цікаві тут ріжницї у написах на розвернених звитках. На звиткови св. Антонія з іконостасу є напис: „Іратїє моѣ, аще оубо и тѣлоуѣ шѣхоуѣ шѣ вас: по дѣомѣ оубо прѣно сѣ вѣмнї есмѣ“, — а на дзвіниці: „Гди да вѣдетѣ на мѣстѣ сѣ бл҃гоуѣнїє тѣмѣ горы адонскїа“; зате у Феодосія на дзвіниці був той самий з малими змінами, пропу- щеним словом „оубо“, напис, що в Антонія з іконостасу: „Іратїа моѣ аще и тѣлоуѣ отхоуѣ шѣ шѣ вас по дѣомѣ сѣ вѣмнї есмѣ“. Феодосїй на іконостасі має зовсім инший напис: „молю оубо вы, братїє моѣ прѣде крѣстѣм, воздержанїє возлюбилѣх и смиренїє“.

Друга вежа під горою Вознесінкою була виставлена приблизно на по- ловині довжини північно-східної частини обводової стіни (на плані: 3). До на- земеля її з подвіря ведуть двері, а в бічних стінах є отвори — стрільниці. На по- версі у стінах, чоловій і бічних, є по одному великому вікнову, а в стіні від Вознесінки є лише отвір комина. Уся вежа є дуже пошарпана і потріскана, сьо- годні майже без тинку, що відпав і без слідів орнаментики та написів.

Третя і остання вежа „вістерія“ (у плані: 4) над берегом Скитця є побу- дована із великих брил ломаного каміня, через те стіни її дуже грубі. Вона є розділена на пять кондигнацій. Півнична частина, найліпше захована, має ще камінне склепіня. До наземеля вежі входить через отвір у західній стіні, з якого на ліво в стіні є сходи на високе наземеля — підповерша. Другий поверх вежі дещо вузчий, зовні відділений від долини гзимсом із виправи о пізно-ренесан- совому профілеви, що був покритий колись гонтами. По краям сего поверху і до самого верху є випроваджені пілястри. Під гзимсом од потоку є малюнок

Розпятія, а від подвіря — Успенія. Оба малюнки змиті дощем ледво помітні. Під малюнком можна ще відчитати останки написів:

жикота мати како оумираеть — снз са жикота мїатрх коскрєсаеть.

Низче було колись ще:

Не оумре по спитк дїка жизни мати.

Целевич згадує, що на самій долині мали бути ще два малюнки знов Йова і Федосія, мабуть на тлі малюнком зображених ниж з написом:

...жити сн дка избрали — Патерскъ събытель Создани.

Крім цього була ще запись: „Рокъ дїупїа. (1781) събокснса“.

Уся вежа також дуже знищена, підмулена потоком і розколена.

Дещо в стороні від зах. стіни вежі є рештки підвалин церковці Благовіщення і отвір у підземний хід, що провадив до усього підземля монастирських будиноків. Біля східної стіни вежі, як видно се також зі слідів лінії даху на вежі, був ще якийсь будинок незначного блище призначеня (на плані ч. 11).

Велика церква монастирска Воздвиження Ч. Хреста була по середині між сею вежею і баштою під Вознесінкою на шляху теперішньої дороги. Свідчать про се скупі рештки фундаментів і слід давньої дороги, що оминала фундаменти (гл. план). При оглядові відразу вражає видця асиметричне положеня церкви зглядом осі входу; але на садинок можливому місці внутрі оборонної стіни не можна було инакше виставити церкву.

При виході зо Скиту є ціла низка будиноків обапїл дороги. Найвидніший із сих будиноків є трапеза (план 7) з мурами того самого складу, що в описаних будинках. Наземля її складається з двох кімнат прямокутних: більшої з вікнами від яру і подвіря, трапези (9 × 12 м.), та меншої відділеної від попередньої камяною склепленою аркою — мабуть іконостасу, за яким міг находится вівтар, як се звичайно буває в монастирських трапезних. Все те дуже зруйноване, заросло малинами і ожинами. Прочі будинки сего комплексу — молодші, цегляні і відносно більше знищені; в них були келї монаші і кухня (пл. 8, 9). В кінці самого виходу, немов на зразок візду є цегляна будова, щось у роді підїзду.

Сї руїни заросли корчами і деревцями, що своїм корінням прискорюють розклад цїпкости мурів і їх розвал, а доохресне населеня розбирає сї рештки величної колись будови на підмурованя своїх хат і стодол.

Література і жерела.

- I. Жизнь преподобнаго отца Юва, списана Игнатіемъ изъ Любарова. Зоря Галицкая яко Альбумъ на годъ 1860, ст. 225 — 251 подав А. С. Петрушевич.
- II. Завѣтъ духовный Феодосія. Науков. Сборникъ Гал.-рус Матицы 1868, ст. 109 — 157, подав А. С. Петрушевич.
- III. Синодикъ Скитскаго Монастиря XVII в. Ркп. Румунскої Академії F^o 100 лл. гл. А. И. Яцимирскій — Славянскія и русскія рукописи румынскихъ библиотекъ. С. Птб. 1905, ст. 214 — 218.
- IV. Visitations canonicae 1740, (Національний Музей у Львові, ркп. лат. XIV. F^o).
- V. Свѣнцицкій И. С. — Обзоръ сношеній Карпатской Руси съ Россіей в 1-ую пол. XIX в. С.-Птб. 1906.
- VI. Wagilewicz D. J. — Skit w Maniawie, Lwów 1848
- VII. Целевичъ Юліанъ — Исторія Скиту Манявскаго, Львів 1887.
- VIII. Dzieduszycki Wojciech — Ikonostas Bohorodczański, Lwów 1886.
- IX. Mokłowski Tadeusz — Skit w Maniawie na podstawie badań dokonanych latem w roku 1911. (Sprawozdania Komisji dla badania historii sztuki w Polsce, t. IX, 432 — 450).
- X. Obmiński Tadeusz — O cerkwiach drewnianych w Galicyi (ibidem 401).

Володимир Пещанський.

„Богородчанський іконостас“.

ІКОНИ т. з. Богородчанського іконостасу були виконані у великому Скитові біля Манява протягом 1698 — 1705 рр., отож в часі коли не лише в Галичині але й на всій Україні панувала „фрязь“, себто західно-європейська живопись. Фрязю писали на Україні ікони за рідкими винятками олійними красками, на левкашених т. є. покритих ґрунтом із крейди і клею досках.

Надпись на іконі Вознесеня Христового вказує, що її виконав ієромонах Білостоцького братського монастиря Іов Кондзелевич. Одначе судячи по виконанню поодиноких ікон усього іконостасу, роботу над ним виповнив спільно іконописний гурток під проводом Кондзелевича. Кондзелевичу одному безперечно належать: з намісного ряду дві великі ікони — Успенія Богоматери і Вознесеня (9, 10), діяконські двері (3, 4), Тайна Вечеря (11), Розп'ятя (39) і почасті Христос-архієрей (Деїсіс, 31). В інших іконах, більше або меньше замітна рука Іова в поправках рисунку композиції і малюнку. Так нпр. у двох намісних іконах Богоматери і Спаса (5, 6) — лице і постать Дитяти безперечно виконані Кондзелевичем, а лице самої Богоматери і Спаса він тільки поправляв. В правому углови намісної ікони Спаса (6) находимо навіть підпись: „Іовъ 1698“, без додатку „власною рукою“, що скоріще свідчить про догляд майстра, як про його власне виконання усеї ікони.

Невідомо, чи членами сього іконописного гуртка — крім монахів білостоцького монастиря — були й світські люди. Але, що гурток виконував роботу в різних місцевостях України, вказує на те іконостас Троїцької церкви Києво-Печерської Лаври закінчений 1698 р., в якому храмова ікона Троїці і діяконські двері — технікою, тонами красок і загальним колоритом дуже нагадують кисть Іова Кондзелевича. Йогож кисть нагадували й діяконські двері старого іконостасу старенької церкви св. Георгія в м. Іванищі Прилуцького повіту на Полтавщині, що 1916 р. мала бути розібрана. За спільне походження згаданих ікон у сих трьох місцевостях промовляє ще одна — на перший погляд незначна — технічна подробиця у способі скріплення дощок. При кінці XVII і на початку XVIII вв., щоби дошки не розклеювалися, в місцях де вони були споєні, накла-

дали прядива, промоченого в клею; дошки Кондзелевича на іконостасі є скріплені кінським волосом і так само скріплені є дошки згаданих ікон з Наддніпряв'я.

Де вишколив свій мистецкий хист Іов Кондзелевич — невідомо; але образи його свідчать про його великий природний талант і дійсне знання творів західних мистців, що й вплинули на деякі його композиції. Правда, в його композиціях помітний ще сильний зв'язок з традиційними у східній церкві іконописними переводами. Але в подробицях, яких у сих переводах не було, особливо в старанно і ніжно виконаних рисунках композиції і в гармонійній злуці красок виявляється мистецка самостійність самого Іова, навіть у частинах несвобідних од західних впливів.

Значний вплив реалістичної живописи заходу помічаємо і в техніці Кондзелевича. Іконописну припавку заступає він лесіровкою олійною прозорою краскою, яку тонко накладає на виконану темперою основу. Такою мішаною технікою осягає він у своїх іконах ніжні відтінки, що — завдяки загальній гармонії і чистоті тонів темпері — чинить їх значно милішими для ока за образи виконані одною олійною технікою. В працях членів його гуртка немає ані сеї тонкої лесіровки, ані ніжної гармонії красок; в них переважає техніка мазка чистими олійними фарбами.

На основі отсих технічних даних ікон Кондзелевича належить думати, що він брався за роботу, а може й вступив у монастир уже дуже свідомим, образотворчим і готовим мистцем, що побував в осередках мистецького життя Заходу, де бачив праці великих мистців, та особливо перенявся технікою італійського ренесансу.

Розглядаючи з сего становища ікони Богородчанського іконостасу, ми можемо поділити їх на дві групи: ікони виконані самим Кондзелевичем і ікони писані його співробітниками. І так у композиції сюжетів, для яких не було сталого іконописного переводу, слідно поправки Іова, а саме: в іконці Силоамська купіль (5а.), Розмова з Самарянкою (6а.), Христос у Никодима (6в.), Спокуса Христа в пустині (10с.), Цілування Єлисавети (5в.), Розп'яття і Зняття з хреста на намісній іконі Воздвиження (8), — Увірення Хоми (7а.), Жінки-мироносиці (3а.) і Деїсіс (31).

Празнички — звичайного іконописного типу, не завсе удачного рисунку, очевидно без поправок Кондзелевича, вийшли з деякими грубими помилками, що немилу разять око; нпр. — руки жінок на першому плані Різдва Богородиці (12), руки Анни на Введенію у храм (13), постать старця-пастуха на Різдві Господньому (15), ноги Івана Хрестителя на Богоявленію (16), руки первосвященника на Стрітеню (17), двоє дітей на Візді у Єрусалим (18), коліно в складках одягу Христа в аді (19), причеплені ступні ніг на Вознесеню (20). Зогляду на все те належить думати, що Кондзелевич, склавши загальну схему-ескіз усього іконостасу, викінчення його, за винятком найвидніщих ікон, віддав у руки своїм співробітникам, тут і там одно-друге поправляючи в часі роботи.

Намісні ікони і діяконські двері, що відразу впадають в очи, носять виразні сліди кисти Кондзелевича ріжного часу: діяконські двері кінця періоду мальовання около 1705 р., а ікони Спаса і Богоматери були виправлені ним тільки в липці 1698 р. Тому то ікони Спаса і Богоматери, звичайного іконописного типу кінця XVII в., мають лиця жовтаво-оливкової краски з коричняними тіннями (санкирь) і тонкою лесіровкою; лице Дитяти (5) в ясному тоні с ніжним зеленим переливом гарно лучиться з ніжно розовими тонами усього обличчя, та ра-

зом із тонкою асизкою т. є. нарисованим золотом орнаментом гіматія вказує на вправну кисть самого майстра. Типичний для кінця XVII в. грубоватий рисунок лиця Спаса видержаний в строгому холодному жовтаво-оливковому тонові, з яким не стрічаємося на інших іконах Кондзелевича, свідчить і датою в правому углі про первісний замисел іконописця виконати іконостас по іконописному. Впрочім ці дві намісні іконні місцями перемальовані, як хитон Богоматери, волосся і гіматіон Спаса, та покриті лихою олифою, що згодом скипілася. Все те ослаблює загальне вражіння іконописного твору і утруднює його належну репродукцію без попередньої основної розчистки отсих малюнків нижнього ряду.

На двох намісних іконах за діаконськими дверима — Антонія і Феодосія Печерських (7), та Воздвиження Ч. Хреста (8) — також замітна рука Кондзелевича. Правда, постаті першого ряду — царя Константина і цариці Єлени на іконі Воздвиження головасті й приземисті є звичайного на галицьких образах іконописного рисунку к. XVII в. і не погоджуються з гарними, легкими і стрункими — 7·5 голов — посталями образів самого Іова; вони навіть і не є зовсім удачно намальовані. Але клейма т. є. образки таїнств на рамах, Розп'яття, особливо ж Зняття з хреста, дуже тонким рисунком і прекрасною композицією, ніжними і гармонійними красками свідчать про кисть Іова, та про його західні первовзори. На іконі Антонія і Феодосія Печерських передано зовсім вірно архітектурні форми великої Успенської церкви Києво-печерської Лаври.

Обі великі бокові ікони намісного ряду — Успення Богоматери (9) і Вознесення Христового (10) — були в цілості виконані Іовом. Вони уложені (скомпоновані) по звичайному іконописному переводові. Незначні зміни замічаємо хіба в розстановці апостолів, впрочім архітектурне тло і невірний жидовин на переді були виконані не без впливу голляндско-німецької школи. Тонко намічений і виконаний рисунок, ніжність і гармонія красочних тонів і дуже м'ягка лесіровка лиця з першого погляду вирізняють ці ікони від усіх інших і вказують на кисть великого мистця іконописи. Одинок на іконі Вознесення загальне вражіння гармонії ритму і чудової композиції групи Богоматери і Якова брата Господня дещо псує розхилені постаті двох ангелів за сею групою.

Всі празничні ікони виконані членами гуртка по звичайному іконописному переводові — крім Різдва Христового (15), запозиченого з якоїсь німецької гравюри. Слід зазначити, що й в прочих празничках замітний деякий вплив сих гравюр, особливо в іконі Візду в Єрусалим (18). Все те однак є тільки звичайною даниною іконописців сучасним течіям в тодішньому українському мистецтві. Сами собою дуже вдало виконані є ікони: Візд в Єрусалим (18), Христос в аді (19), Вознесення (20); а ікона Богоявлення (16) нагадує рисунком ангелів та скалистих берегів ріки і постать Івана Хрестителя вплив школи прерафаелітів, особливо фра Анджеліко.

Апостоли були написані також членами гуртка, але всі вони вже здебільшого перемальовані, особливо на одягах берлінською синьою краскою (Blue de prusse), що зовсім не лучиться із загальними барвними тонами іконостасу. Обличчя не всюди перемальовані, а у випадках перемальовання прямо підмазані нинішньою технікою олійного малярства з грубою лесіркою, якою сучасний маляр старався очевидно „вдати старину“.

Ікони на прямовісній симетричній лінії іконостасу: Тайна Вечеря (11), Молитва на оливній горі (24), Деїсіс — Христос архіерей (31), Знамя Матери Божої (36)

і Розп'яття (39) з Пристоячими (37 — 38) були виконані при найближчій участі Кондзелевича. Йому самому належать: Тайна Вечеря, переважна часть Деїсіса і Розп'яття. В іконі Тайної Вечері слід вказати на дещо спільного у загальному обрисови облич деяких фігур, особливо у постаті Юди з енергічним лицем, поверненим назад — з образом Тайної вечері еспанця Жуанеса (1523 — 1579*).

Деїсіс (31) типичного к. XVII в. знаного на Україні переводу зображує — Христа архієрея, що сидить на престолі, за ним ангели, по бокам Богомати і Іван Предтеча в молебних позах. Ікона — дуже тонкого письма з випуклим орнаментом на саккосі — дещо вражає тяжкими стопами ніг Христа і грубоватим виконанням голівок херувимів у підніжя трона. Обличя головних постатей були написані Іовом.

Розп'яття (39) виконав Кондзелевич реалістично, зображаючи в рисункови і кра-сках тіло Розп'ятого, обхоплене по хрестови виноградною лозою, що виходить із прободеного ребра Христа. В лицях пристоячих відчувається рука Іова.

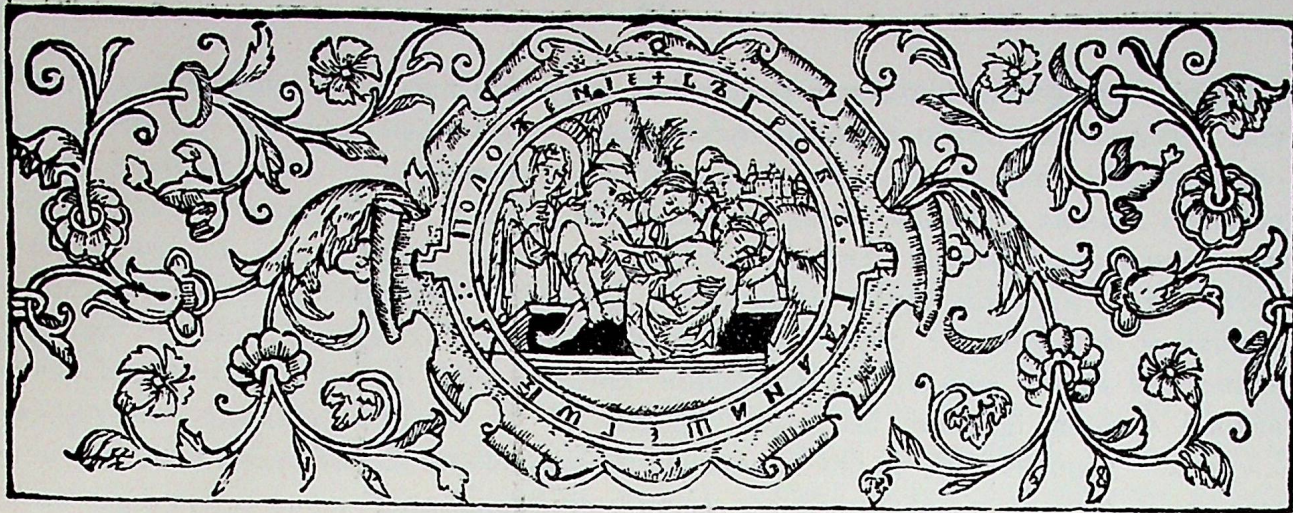
Молитва на Оливній горі (24) є оригіальною передачею якоїсь західної гравюри, але не виконана по мистецьки. — Значно краще виконана ікона Знамя Богородиці (36).

В дрібних іконах над і під намісними образами, написаних співробітниками Кондзелевича, ми тільки помічаємо його поправки. Тільки ікони — Христос і Самарянка (ба.) та Христос у Никодима (бв.) були виконані Кондзелевичем, але на жаль вони — особливо перша — сильно знищені від часу і вогкості. В композиції сих ікон на рисункови краєвиду і архітектурного стафажу замітний сильний вплив німецько-голландского мистецтва поч. XVII в.

Загалом — сей іконостас є характерним пам'ятником українского мистецтва на переломі двох віків, коли то іконописці України стали в композиції ікон, особливож в подробицях тла і в техніці відходити від іконописної традиції. Своім мистецьким виконанням він сильно виріжнюється з помежи галицьких іконостасів сього часу, як твір великого мистця — до тепер зовсім незнамого нам близче з якихось архивних даних — скромного монаха білостоцького монастиря Іова Кондзелевича.

*) R. Muther — Geschichte der Malerei. — 1909, II, cr. 346.

Іларіон Свенціцький.

Культурна праця Скиту Манявського.

ПОЯВА на глухому Підгір'ю особливого монастиря на дуже твердих правилах цілковитого самовідречення і постництва, як раз на переломі церковно-народного життя західноукраїнського Придністрів'я, у Скиті Манявському — була очевидною спробою спасти прадідівську церкву від впливу новітніх течій. Спроба отся вийшла від виучня святогорського монашого життя на Афоні, звідки стільки віків оберегав православний Схід усе Подунав'я, Подністрів'я і Подніпрів'я від західної латині Риму. І то, що спершу було тільки предметом довгої низки посланій і поученій про небезпеки Православ'я від зіло премудрої і дуже хитрої у всіх науках латині, перед якою остерегали різні безименні і імениті наставники церковного життя східної церкви з Царгороду увесь східний світ, особливож православне словянство, через поодинокі осередки монастирського життя — завсе на зразок і за благословенням Прота Святої Гори — ставало живим висловом сеї противлатинської самооборони Православ'я. Так повстали протягом XI — XII вв. на київських кручах на Дніпрі — Печерська Лавра і Святомихайлівський монастир, у Володимирі Волинському Богородична Лавра, а на Подністрів'ю і західному Побужжю дійсна безліч дрібніших монастирів. На сербському Подунав'ю найяскравіше розвинулося чернече життя на Фрушкє Горє у Сремщині протягом XV — поч. XVII в., у слід за якими пішли монастирі волоско-молдавські.

Латинська пропаганда, як вислід непохитної віри в первенство римського єпископа, наслідника Христового первосвященника — апостола Петра, не вгавала від усіх сих заходів. А навпаки, завдяки особливому ходови історичного життя західної і середньої Європи X — XVI вв., вона тільки кріпшала в своїй внутрішній наступчivosti і ударній силі. І так після упадку діла Кирила і Мефодія в Моравії та Хорватії і у Словенців, за Ферраро-флорентійським Собором 1437 — 9 мусіла прийти Берестейська Унія 1596 р. Ідея унії малоазійського і єллінського сходу не могла не захопити і Москву за Ісидора, а в півторасто літ і близький схід — Подніпрів'я і Подністрів'я. І в міру того, як повні наступно-

ударної сили дрібні, іноді навіть потайні, осередки західної римо-латинської церкви серед моря православного простолюдя — не тільки завдяки сприятливим обставинам і опіки влади, але й витривалістю в намірах — доходили до переважного значіння і впливу серед суспільности і люду, захитувалися основи давньої віри і прадідівської церкви. Острівки ставали осередками нового духовного життя і жерелом нових напрямків в церковній обрядности. Завдяки отсим причинам в церковній обрядности західно-українських земель діялося те, що давно вже стало зміняти і її зовнішній вигляд. Бож, коли мова канцелярських актів і записів правних Західної України XIV в. виявляє стільки новотворів і чужих — запозичених, чи пак накинених їй історичним життям первістків, що немов якою стіною відділюється від мови попередніх діб; коли побут людський очевидно змінюється під впливом нечислених осередків польського життя на землях України — то чому не мавби впливати на церковно-народне життя приклад латино-польської костельної богослужби? Тим легше могло се статися, що ніхто ніколи не сперечався за істновання Бога — Христа — Матери Божої — Апостолів і Святих, що були для обох сторін одні й ті самі, а сперечалися здебільша за форму, за деякі тонкоти загального чи там особливого розуміння догми, та за право на свій обряд. А така причина суперечки була чи не найсильнішим первістком у пропаганді обеднання.

Щоби сей зріст впливу католицтва на православія здержати — на Придністрів'ю і Побужу зявляються уже наприкінці XV в. за благословенням східних патріархів братства церковні з правом прямих зносин з первопатріяршим престолом у Царгороді т. з. Ставропігії. Їх поява на деякій час заворушила доволі таки оспалу і неподвижну масу вірних православної церкви Західної України. Одночасно сі самі братства вхопилися під кінець XVI в. за середники уживані противником у його наступі на православія, а саме за школу — з латиною, грекою і школярськими церковними діями, та друк книжок. Але сі заходи були за слабими для осягнення наміченої цілі самооборони, а тим паче побіди в тяжкій прі. За противником був уряд державний, що тимсамим був у дійсности против великої більшини своїх горожан підданців. Неіменита маса не могла видати таких і стільки самопевних і завзятих оборонців дотеперішніх основ свого життя, як їх мали католики. Мало того, дехто із сих надійних оборонців, от хочби сам старик Григорій Ходкевич у Заблудівю, та Константин Острожский — гляділи на справу по своєму, не завсе згідно з поглядами перушеної до живого маси. А бувало й таке, що діти найвидніщих стовпів православія, виховані — в силу накликів до „сучасної науки“ — в латино-польських католицьких школах, ставали й по духови і змістови своїх поглядів — повними чужинцями для свого народу і його установ. Се тим легше діялося, що між т. з. панством і багатим міщанством а простонародям, ім підневольним, була здавен дуже глибока соціально-економічна прірва, якої ніяк не могла виповнити навіть одна спільна для них усіх церква православна. Бувалиж церкви — і по сьогодні ще остали вони на Бойківщині — „хлопські“ і „шляхетські“.

Тимто не дивниця, що на переломі XVI/XVII вв. із святогорських скитів-пустель на Афоні залунали кличі Івана Вишенського: „геть, з сею латинскою пагубною наукою, геть з панськими одягами і присмаками, вертайте назад до глибокої віри і до внутрішнього життя у молитві і пості по словам евангелія,

бо тільки ся глибока віра спасе вас і весь руский рід східної церкви!“ І на сей великий подвиг глибокої віри покликав Іов Княгиницький своїх земляків до Скиту вище села Маняви.

ДО будови сього нового осередку життя православної церкви Придністрів'я причинялися всі її вірні і усердні прихильники, хто чим міг. І не спостереглися оборонці прадідної віри — великоскитські монахи, як вони сами стали тільки легкою чайкою на бурхливому морі змагань латинства і унії з православ'єм. Вони, мало освічені взагалі, тільки тверді у виконанню правил постничого-пустельного життя, не могли подати інших основ для оборони православної церкви — як тільки основи євангельського життя. Але як тільки дійшло до оборони околиці від загонів татарських, то обвели свою Лавру за західними зразками мурами і оборонними вежами. А коли після татарської руїни стали відбудовуватися, то свою лаврську церкву прикрасили щиро-західними малюнками і різьбами, та на західний манер гаптованими — хочби й в самій Москві — фелонями. Сі дрібниці вихоплені з більше як півторастолітнього (1606 — 1786) існування Манявського Скиту є може найкращими показчиками неможливости заховати в безумовній чистоті і непорушности зовнішньої форми церковно-народне життя — тоді, коли воно розвивається серед наступу інших нових форм, що випирають поступенно форми а то й зміст давнього життя.

Дуже ярким прикладом сьому може послужити заповіт духовний скитського життя, переданий наслідником Іова Княгиницького († 1621) ігуменом Феодосієм († 1628). Сей заповіт є дуже близький до ідеології монашого життя в письмах Івана Вишенського, що накликав занехати всякі пироги, книші і дорогі одяги, та задержувати просту страву і одягу мужичої Руси. Але заснований на сьому заповітови устав великому скитови в Драгомирії Паісія Величковського родовитого полтавця (* 1722 р. 21 грудня) з 1763 р., є вже значно мягчий, хоча й Паісій, як обновитель чернечого життя на Волощині дбав горячо за спасення душі своєї монашої братії. І зовсім природно, бо глибина духовної сили засновується не стільки на виконанню строгих основ життя, скільки на сердечному розумінню ваги самовглиблення і самітної розмови душі з вибраним недосяжним ідеалом. А кожний, що глядить на отсю тяжку боротьбу самітника з усіма покусами світського життя, та на його гірке каяття після невольного гріхопадєня — певно проникнеться щирою пошаною до моральної сили людини не від мира сього.

В отсім і заключалася уся сила впливу скитників манявських на сучасну суспільність, що силою життя погрязала все глибше в боротьбу за матеріальні так скорозмінні цінности. Не особлившою богословською наукою, не многочисельними писаннями, не многословними і високопарними проповідями впливали вони на народ у його вірі, лише смиренным скромним життям пустельників і слуг церкви. Тож нічого дивного, що сей народ, хоча по формі і праву переставав належати до давньої православної церкви, горнувся до великого Скиту як до видимого жерела великої моральної сили. Піддержувала його в сій вірі і сама легенда про особлившу опіку Богородиці над Скитом, слід якої залишився в „Небі новому“ Галятовського 1665 р. (л. 97 об. і 98).

ОТСІ особливі умовини розвитку культурно-національного життя на західних окраях України впливали все більше і на Скит Манявський. Остаючи висловом моральної сили давнього благочестя, Скит одчиняв настіж свої оборонні брами для нових форм сього життя. Найкращим живим свідком отсеї самої світскости Скиту був його іконостас, виконаний 1698 — 1705 р. під проводом і кистю білостоцького монаха Іова Кондзелевича. Монах-іконописець виявляється гідним учнем тоді вже всеможного скрізь на землях православного Словянства — західно-європейського мистецтва, що ніяк не відставало від своїх великих і живих попередниць у наступі на ніби-то замкнутий у собі церковно-народний Схід.

Коли латинь і католицьке богословіє вспіли проникнути через Київ часів Петра Могили, а через грецькі нововиправлені книги при Никоні навіть у Москву, то се був один з пізніх ступнів і ударів Заходу по Сходови. Далеко вчасніше проникли туди всякого рода повісті і легенди, як заборонений але смачний і радо набуваний овоч східнословянським письменством. Ще вчасніше завоювала собі далека північ через Новгород із фряжських і свейських земель, себ-то з романо-германського і норманського світа, ту чудову лінію рисунку в іконописі, якою сьогодні перед усім світом зовсім оправдано величається Москва в іконах Андрея Рубльова початку XV в. А ще вчасніше специфічно романський стиль кам'яної архітектури XI — XII в. наложив своє бессмертне тавро краси на Володимир на Клязьмі і на Крилос на Дністрови. Тож зовсім природно, що після появи напів латино-католицького „Неба нового“ ряного противника всякої унії з Римом — Іоаннікія Галятовського з Києва, міг Іов Кондзелевич смиренний законник з Білостоку, як сучасник західних ізографів на дворі царя Алексія Михайловича і Ушакова в Москві, так само захопитися західним малярством. А мав він до сього ще більше права, бо жив на границі з етнографічною польською масою і в польській державі — *par excellence* суто католицькій і західній своїм життям.

Тож і поява чужого ренесансу в деяких різблених частях іконостасу з машкарами вусатих голов мужеских і левів, навіть в осередкови обрамлення нерукотвореного образу — вище голови Спаса, зовсім не могла вже тоді вражати оборонців прадідного благочестія. Хоча діялося се в пору, коли благочестія древлеправославного світа старовірів сього часу признавало найвище дрібну византійську плоскорізьбу на рамах іконостасу, нпр. іконостас ц-ви св. Пятниць у Львові. Правда, плоско-гравироване тло західноукраїнської ікони від поч. XVII в. послугується постійно гранатним яблуком і цвітом аканту або гвоздики, іноді соняшника — як мотивом прикраси обрамлення самого зображення, і то завсе на зразок пізноренесансових або раннебарочних рисунків. Але всі отсі мотиви були хоч в зародку в пізній византійській скульптурі, тож їх легко могли впровадити іконописці і на слов'яно-византійську ікону — як близько знане.

Не те було з фігурною різьбою, яка іноді так ярко виступає в обрамленнях ікон нижньої частини скитського іконостасу. Ще яркіше виступає отсей ренесансовий орнамент в яблуках і грушах верхніх гирлянд закінчення будови стіни обох бічних великих празничних ікон — Успеня (9) і Вознесеня (10). На основі всіх отсих даних належить думати, що і весь іконостас мав зовнішній вид не стільки спокійної стіни з іконами, скільки пишної фасади якоїсь ренесансової церковної будови. А що ся

стіна струпішала, про що найкраще свідчать припори (консолі) Тайної Вечері, то — судячи по даті „1800“ на плечах намісної ікони Спаса — іконостасну стіну наново перебудували в Богородчанах, особливо верх, у шаблонно барачному стилеві.

Не менше західними є краски іконостасу, за виімкою ікони Знамя Богородиці (ч. 36), що своїми синяво-зеленкавими тонами на хитоні Дитяти і теплою киноварю гиматія Богородиці лучиться з традиціями галицької барвної гамми половини XVII в. У тих же тонах видержані є і Пророки (32 — 35 чч.). Інші ікони — намісні Спаса і Богоматери, Пристоячі, Пантократор і Апостоли є писані в тонах синької і темно-червоної красок італійської школи XVI/XVII в., з чим ми стрічаємося і на галицьких іконах вже від 1629 р. в „Івана Маляря“, але на виразній основі переважаючих жовтих відтінків. Зате великі ікони празничні, діяконські двері і празнички є видержані в тонах жовтих і зелених, так характерних для дрібних північно-західних шкіл Голяндії і, що так ніжно притьмили жовтим і зеленим тонами яскраві червоні і сині краски своїх італійських вчителів.

Ось так в серці погасаючого давнеправославного світу західно-української землі появилася твір його найкращої і найвищої малярської техніки. Твір сей усім своїм рисунково-композиційним змістом належав церкві православної України, бо католицька не знала його тоді і сьогодні не знає в тому видові; але пластичними цінностями і їх обрамленням він належав здебільша до Заходу. Коли дійшло до подробиць випосаження, то мистець без усякого сумніву користувався усіма доступними йому здобутками західно-європейського мистецтва. Тимто огорожа і кладка через потічок на образі Молитви в оливному саду (24), якийсь замок з оборонними баштами на Різді Х-вому (ч. 15) — такі знані нам, хоча на старших іконах до сього часу їх немає, а знаємо їх із західних творів. Рівнож дуже знакомі нам пухкенькі голівки шестикрилатих серафимів біля престолу Пантократора (31), але з далекої Італії. Таким робом твір української кисти православної манаха давав очам вірних стільки чужого, а все таки так близького їм по духови, що Скитська святиня ставала розсадницею нового вже неправославного по зовнішньому видові мистецтва. А сталося се тоді, коли серце православної України — Київ, Полтава і Запорожська Січ — уже давним давно загорілося було любовю до новітнього західно-європейського мистецтва в його найновішому тоді виразові — барокко. Ввиду чого не в провину ставиться отся подія Скитови, тільки в доказ неминучости ходу історичного життя нації. Український іконописець к. XVII в. не міг уже творити цінностей XVI в., але спокійний перехід од них до нового міг він створити лише через мистецтво зрівноваженого у своїй розмахові пізнього ренесансу.

КОЛИ піти на подрібне порівняння твору Іова Кондзелевича з галицькою іконописю XV — XVI вв., якої так багато скарбів зберігається в Національному Музеєві, та зо сучасним мистецьким доробком Заходу — тоді стане нам ясним як раз те, що нового він дав українському мистецтву і те, до чого він не зміг піднятися супроти мистецтва Заходу.

Звичайний іконописець, здебільша нам зовсім незнаний член простонародя, підходив до свого завдання як до виконання діла богузавгодного. Отож він з божої ласки виучень якогось такогж простеця-мистця, на основі давніх церков-

ним порядком освячених передань іконописних — творив потрібну ікону найскромнішими засобами свого мистецького хисту. Простий рисунок нескладної композиції підкресляв він невеличкою гамою красок у досконалій гармонії для ока власного і видця. Отся простота і гармонійність чинять значну частину давніх церковних ікон галицької землі архитворами мистецтва взагалі, і то тим ціннішими — чим більше в них природного мистецького хисту виявляється, незалежного від буйного тоді західно-європейського мистецтва. Сі на позір дуже невидні, сірі, суворі, тут і там дещо яркіші ікони кисти простеця словянина, що ніколи ниде не був і нічого особливого не бачив, видержані у велично спокійному стилеві Византії X — XII вв., стають найкращими свідками природної живучости сього стилю в гірських закутинах Західної України, отож гідними представницями невмирущого почування краси в масі народній.

Знаменито кинений рисунок тіла і згармонізована симфонія красок на образах Іова Кондзелевича, як виразні висліди глибокого і живого прочутя скромним монахом краси ліній і барвних площин на образах італо-нідерландської школи, є знова найкращим свідомством великих мистецьких можливостей і досягнень, закладених у глибоких низах тогож самого україно-білоруського племені.

Очевидно — довгі віки византинізму на просторови Підкарпаття і Подністрів'я не були мертвецьким повторенням переданого шаблону, тільки вікам праці живої творчої думки, що мусіла воплотитися в живе діло даної доби. Національна індивідуальність не пропадала за чужими формами, але тільки поступенно виявлялася в що раз то інших видах і потенціях, по своєму перетоплюючи отсі чужі форми ренесансу і барокко у власні досягнення і цінности. Отсим єдино могла жива нація заховати своє збірне обличчя і намітити шлях для співжиття з іншими навіть ворожими націями у спільному стремліню до рішення одвічних загадок вселюдського братерського єднання.

В „пуци щасливі, в нищеті багаті: чим менше мали, тим менше ждали — майже щасливіші, як в світлій палаті“, ось ідеал життя скитських пустельників — по словам їх співця уніятського галицького священника Антона Могильницького (видання 1852 ст. 66). Сей високий ідеал остає й сьогодні метою стремління монашої братії Студійського уставу на тихже місцях, де первісно Іов Княгиницький святогорець почав був свою організаторську діяльність, двигаючи із занепаду чернече життя — в Уневі.

В совокупленіи и сочетаніи духовного братства, и составленіи удовъ тѣла Христова и созиданіи Церкви его —

Смиреніе Христово подобное и кротость и послушаніе —

Чистота тѣла яко нужнѣйша иноком паче всего и яко преестественное дѣло... духу святому обитель, сего ради посты, бденія, долулѣганія и стоянія всенощныя и трудъ, да плоть нескверну сохраним —

Терпеніе ничтоже бо ино есть, токмо крест и смерть на немже пригвождаемъ страстная движенія ярость и гнѣвъ, и похоть злую, и умерщвляемъ волю нашу злую, и склонность ея до желаній свѣта и плоти, не дающей ей двизатися —

(Сія четьре нужнѣйшія добродѣтели) имиже живот иноческій состоится и иноци бываемъ по заповѣди Господней и отеческихъ, на что и обѣщанія предъ Богом и аггелы и пред братією своею каждо. творимъ и аще сохранимъ обѣщанія спасемъ, аще ли не сохранимъ яко клятвопреступници осуждени будемъ —

Молчаніє же в разумѣ присно хранити яко корень безгрѣшю, яко начало очищенію ума —
Одежда всѣмъ однакова маеть быти проста дебела и на долзѣ пребывающа —

О молитвѣ и вниманію прилежати и трезвитися в безмолвіи съ сокрушеніемъ сердца
и слезами, и рукодѣлію и чтенію съ безмолвіемъ внимати —

Рукодѣліе же яко кто умѣеть: ложки, крестики или отъ волны что дѣлати в молчаніи
спамятію Ісусовою: „Господи Ісусе Христе Сыне Божій помилуй мя грѣшного“ (із Заповіту Феодосія
Скитского ігумена, Наук. Сбор. 1868 р.), бо як яснѣше висловився Паісій 1763 р.: „Должно есть насто-
ятелю пещися, да в монастырѣ различная художества будутъ, а наипаче безъ ихже потребности
невозможно содержатися челоувѣческому житію, и на сія братію опредѣляти, и неумѣющихъ обу-
чати: да самымъ братіямъ таковая художества за общую пользу проходящимъ все общество бра-
тій можетъ безмолвно в необходимыхъ своихъ удовлѣваться нуждахъ и безвременнаго в міръ сих
ради потребъ происхожденія, и отъ сего прибывающаго душевнаго вреда избѣжати возмогутъ“
(Яцимирский ст. 537, XIII).

Високий моральний заповіт отсей додержали скитскі монахи вповні. За
простоту житя і прямоту духа їх — православних з походження простеців — по-
важала католицка великопанска Польща. Вони то наповнили Землю Галицку
напричуд гарними дрібно різаними ручними хрестами, та оставили нам зразки
прекрасної у своїй скромности монашої іконописи в іконі „Перенесеня мощий
св. о. Николая“ початку XVII в. і в царских вратах з Бабча полов. XVII в. з гар-
ним орнаментом шлюсарского окутя і Благовіщеням чисто західного рисунку
і малюнку. А, остаючи завсе скромними простецями, вони — не мистці — мали
дар вичутя краси в творах чужих і тому наповнили свою ризницю добірними
зразками дорогоцінних гафтів з різних діб і місць XVI — XVIII в., та дали
змогу своїй монашій собратії під руководством Іова законника білостоцкокого
показати очам благочестивого народа, а сьгодні й всего світа — прекрасний
твір мистецкої кисти північно-західної України.

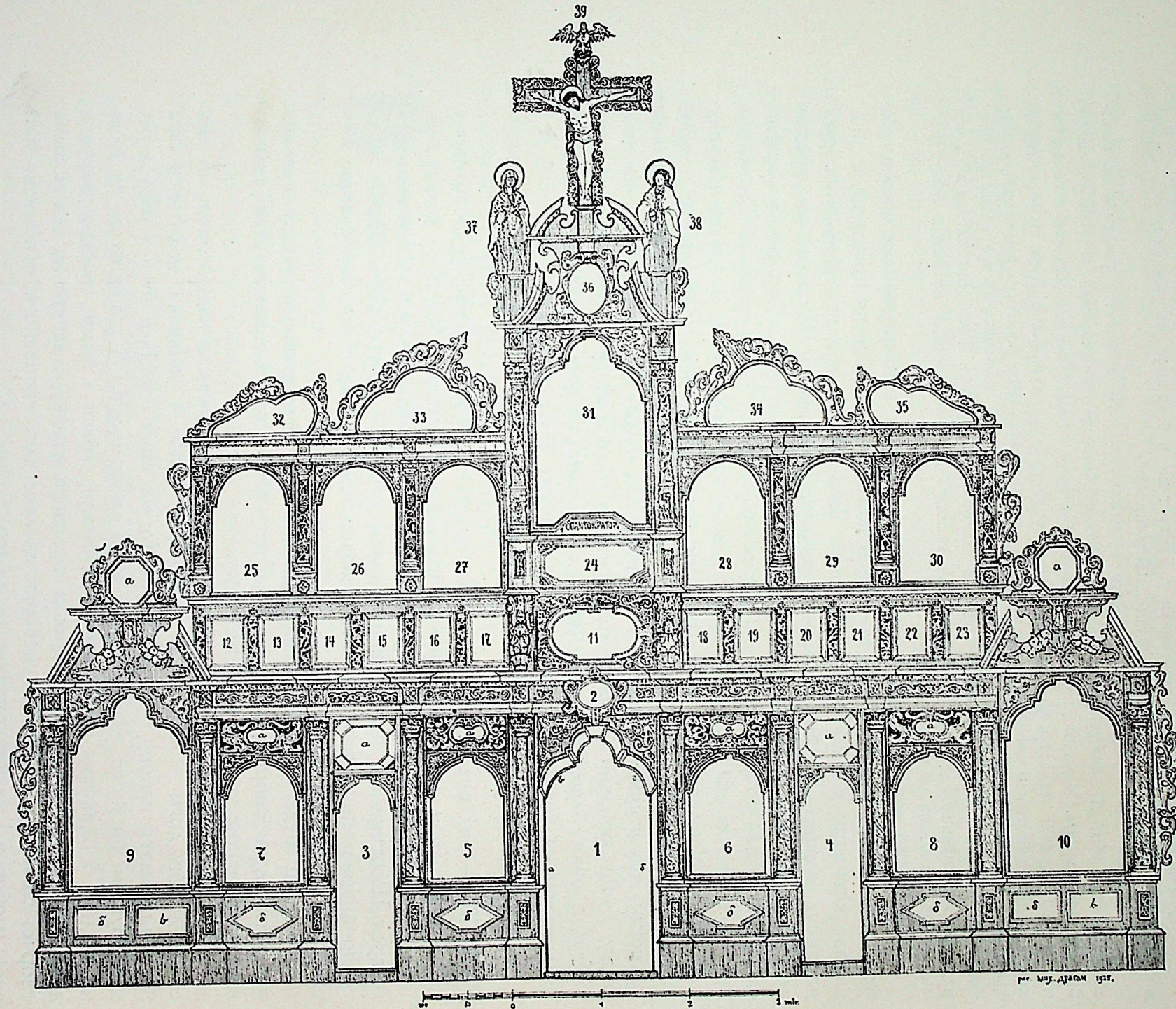
ТОЖ — на виході XXV-літя владцтва на Галицкої Землі митрополитому
престолови основоположника і архимандрита чернечої братії по уставу пер-
воначальників студійских у Византії і скитских біля Галича — Митрополита
Андрея Шептицкокого, що величної краси свідків — дорогоцінні скарби куль-
турно-національного житя рідної Української Землі в Національному Музеєви збе-
рігати велів і змогу дав —

нехай буде ся книга найкращим свідком нерозривного звязку високих
цінностей душі смиренних черців — Скиту Манявського з невмиручою красою
високомистецких творів їх чистого духа.

І, хоча церкви народні постійно в своїх формах, а навіть иноді по змі-
стови деяких догм — змінялися, розвивалися, або й зникали, коли не в силі
були видержати напору і гоненя зовні, то все таки передали вони з роду в рід
несокрушимі цінности внутрішнього житя своїх членів. А цінности сі, як вияв
всевадних і одиноких основ житя — правди, краси і праці свобіднотворчого
духа нації, виведуть і найслабших з пропасти упадку і небутя на ясний шлях
творчої співпраці у зборови свобідної од пересудів і ненависти, обновленої дій-
сною любовію і взаимопошаною вселюдської сімьі.

Ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγαπῇ.

Іконостас з ц-ви Воздвиження у Скиті, проданий 1785 р. до Богородчан.
 Die Ikonostasis der Kreuzaufrichtungskirche in Skyt im J. 1785 nach Bohorodczany verkauft.

Складові частини Богородчанського іконостасу.

Ряд намісних ікон.

1. Царські врата з 4-ма медаліонами Євангелістів і 2-ма Благовіщення; на одвірках зображення св. Івана Зл. і Василя Вел.
- ад. 1. Хрест на царських вратах.
2. Нерукотворений образ Спаса.
3. Північні діяконські двері з архангелом Михаїлом.
- 3а. Ангел звіщає три Марії про воскресення Господне.
4. Південні діяконські двері з архангелом Гавриїлом.
- 4а. Уздоровлення сліпця.
5. Богородиця з Дитятем і 12 Пророками на рамах.
- 5а. Силуамська купіль.
- 5б. Цілування Марії і Єлисавети.
6. Христос-учитель з 12 Апостолами на рамах; в углу під благословляючою рукою дата „Ілрк 1698“.
- 6а. Христос і Самарянка.
- 6б. Христос у Никодима, з написом на рамах: „Помощію Бжією и Пртой Бци Патронки нбшей, за мйтвдми прдвдних Шцц | Бажинних старецц Ілрка и Фидосіа первоначалник скитских, я за прилжним стараніем | пречиснаго Шцц Саватіа в то время Ігсменство правдца, и всей ш Хртк братн общим | стараніем сѣй ст. иконостасний вахтаря: — Промислди и сконми при | каадами закончили и поставили: Рок: Бжіа 14.ф.б. маа б.“
7. Св. Антоній і Феодосій Печерські з пустинниками і монахами на рамі.
- 7а. Увірення Хоми.
- 7б. Погребення св. Антонія Печер.
8. Воздвиження Ч. Хреста з 7-ми, Тайнами в малих медаліонах, Розпяттям і Зняттям з хреста в більших медаліонах, та історією хреста на рамах.
- 8а. Христос з хрестом у супроводі жінок-голосильниць.
- 8б. Хреста мучать терновим вінцем.

Die Bestandteile der Ikonostasis aus Bohorodczany.

Die untere Reihe der Standbilder.

- Die Königsthür mit 4 Medaillon von den Evangelisten und 2 der Verkündigung; auf den Thürpfosten d. hl. Iohannes Chr. und Basilius d. Gr.
- Das Kreuz oberhalb der Königsthür.
- Veronika's Handtuch mit dem Heilandsgesichte.
- Nördliche Diakonsthür mit dem Erzengel Michael.
- Der Engel verkündigt den drei Marien die Auferstehung Christi
- Südliche Diakonsthür mit dem Erzengel Gabriel.
- Die Heilung des Blinden.
- Die Gottesmutter mit dem Kinde und 12 Propheten an der Umrahmung
- Das Siloebad.
- Marie küsst Elisabeth.
- Christus der Lehrer mit 12 Aposteln an den Rahmen; in der Ecke unterhalb der segnenden Hand das Signum: „Ілрк 1698“.
- Christus und die Samaritanin.
- Christus bei Nikodemus mit der Aufschrift an der Umrahmung: „Mit der Hilfe Gottes und d. allerheiligsten Gottesmutter unserer Beschützerin, dank den Gebeten der ehrwürdigen seligen Greise Hiob und Theodosius der Gründer von Skyt und dank dem emsigen Bestreben des hochgeehrten Vaters Sabbatius derzeit Priors und aller in Ch-lo Gebrüder gemeinsamen Bemühungen und Auslagen ist dieser hl Ikonostasisaltar — ihr Vorhaben — beendet und aufgerichtet worden A. D. 1705 den 6 Mai.“
- Die hl. Antonius und Theodosius Gründer des Höhlenklosters in Kiev mit den hl. Eremiten an der Umrahmung.
- Die Bekehrung des Apostels Thomas.
- Die Beisetzung des hl. Antonius von den Höhlen.
- Die Aufrichtung des hl. Kreuzes mit 7 Sakramenten in den kleineren, mit der Kreuzigung und Kreuzabnahme in den grösseren Medaillon, und mit der Kreuzesgeschichte an den Rahmen.
- Christus mit dem Kreuze in der Begleitung der weinenden Frauen.
- Christus in der Dornenkrone.

Tabulae aliaque membra iconostasis olim Skytensis nunc Bohorodczanensis.

Tabulae intimae ordinis.

- Porta regia cum 4 imaginibus Evangelistarum, duabus Annuntiationis; in postibus imagines ss. Joannis Chr. ac Basilii M. inveniuntur.
- Crux in suprema parte portae regiae.
- Non manufacta imago Ch-li in sudario Veronicae.
- Porta diaconica septentrionalis cum imagine s. Michaelis.
- Angelus nuntiat tribus Mariis resurrectionem Domini.
- Porta diaconica meridiana cum imagine arch. Gabrielis.
- Caeci sanatio.
- Deipara cum Filio; in marginibus 12 Prophetarum.
- Christus ante natatoriam Siloe.
- Osculatio Mariae et Elisabeth
- Christus magister cum 12 Apostolls in marginibus; in angulo sub dextra manu signum: „Ілрк 1698“
- Christus et mulier Samaritana.
- Chr. apud Nicodemum; in marginibus inscriptio: „Auxilio Dei et s-mae Deiparae patronae nostrae, per preces beatorum patrum aeternae memoriae seniorum Hiob ac Theodosii auctorum monasterii solitarii, assidua opera reverendissimi patris Sabbatii hoc tempore locum hegumeni tenentis, omniumque in Ch-lo fratrum consilio communibus conatibus et impensa pecuniae hoc s. iconostaseos altare confectum ac erectum est A. D. 1705. Mai die 6.“
- Ss. Antonius et Theodosius cryptarum Kioviensium auctores principes cum Solitariis in marginibus.
- Aplus Thomas Chrtum deum esse credit
- Sepultura s Antonii cryptokioviensis.
- Exaltatio s. Crucis cum imaginibus 7 Sacramentorum, Crucifixione et Acceptatione corporis Ch-li; in marginibus historia Crucis
- Christus crucem terens in comitatu mulierum lamentantium.
- Christus corona spinea cruciatur.

9. Успеня прс. Богородиці.	Der Gottesmutter Himmelfahrt.	Obdormitio B. V. Mariae.
9а. Коронаваня Богоматери.	Die Krönung der Gottesmutter.	Coronatio " "
9б. Апостоли біля гробу Богородиці.	Die Apostel am leeren Sarge der Gottesmutter.	Apostoli ad sepulcrum B. V. Mariae.
9в. Благовіст Богоматери надходячої години смерти.	Der Engel benachrichtet die Gottesmutter von dem bevorstehenden Entschlafen.	Angelus venientem horam mortis B. V. Mariae annuntiat.
10. Вознесеня Христове з написом у правому углу: „Недостойний ієромонах Іоаким Кондзелевич законник с шбежителнаго М. Бжло-стозцаго рѣкою власною сждѣла Рокс божіа дѣл. март.“	Die Himmelfahrt Christi mit der Aufschrift in der rechten Ecke: „Unwürdiger Priestermonch Hiob Kondzelewycz aus dem Kloster in Bilostok mit eigener Hand hat es ausgeführt A. D. 1706 im März“.	Ascensio Domini. In infimo recto angulo inscriptio: „Indignus hieromonachus Hiob Kondzelewycz s. Coenobii Bilostocensis manu propria fecit A. D. 1705. m. Martio“
10а. Старозавітна Тройця в гостях у Авраама.	Die alttestamentliche Dreifaltigkeit bei Abraham.	S. Trinitas veteris testamenti apud Abraham.
10б. Явленя Христа в Емаус.	Christus erscheint den zwei Aposteln in Emmaus.	Apparitio Christi in castello Emmaus.
10в. Покуса Христу в пустині.	Der Teufel versucht Christum in der Wüste.	Christus tentatur a diabolo.
<i>Ряд празничків.</i>		
11. Тайна Вечеря Господня.	Das letzte Abendmahl Christi.	Cena Domini.
12. Різдво Діви Марії.	Die Geburt Maria's.	Nativitas B. V. Mariae.
13. Введеня в храм.	Mariae Opferung.	Praesentatio " "
14. Благовіщення.	Mariae Verkündigung.	Annuntiatio. " "
15. Різдво Господне.	Die Geburt Christi.	Nativitas Domini.
16. Хрещеня.	Die Taufe.	Epiphania
17. Стрітеня.	Der Empfang im Tempel, Mariae Reinigung.	Purificatio B. V. Mariae.
18. Візд Христа в Єрусалим.	Christi Einfahrt in Ierusalem.	Dominica in palmis. Ingressus D-ni Hierosolyman
19. Явленя Христа в ад і звільненя Праотців.	Der Höllengang Christi und Befreiung der Urväter.	Descensio D-ni in hadem et liberatio Patrum.
20. Вознесеня Господне.	Die Himmelfahrt Christi.	Ascensio Domini.
21. Сошествія св. Духа.	Die Ausgiessung des hl. Geistes.	Spiritus S-li descensus.
22. Преображеня Господне.	Die Verklärung Christi.	Transfiguratio Domini.
23. Успеня прс. Богородиці.	Das Entschlafen Mariae.	Assumptio B. V. Mariae
24. Моленя о чаші.	Christi Gebet um den Kelch.	Preces Domini de calice.
<i>Ряд апостолів.</i>		
25. Филипп, Варфоломей.	Philip, Bartholomäus.	Philippus, Bartholomaeus.
26. Симон, евг. Марко.	Simon, Marcus.	Simon, evg. Marcus.
27. еванг. Матвій, ап. Петро.	Evg. Matthäus, Ap. Peter.	Evg. Matthaeus, Petrus.
28. Павло, евг. Лука.	Ap. Paul, Evg. Lukas.	Paulus, evg. Lucas.
29. евг. Іван, Андрій.	Evg. Iohann, Ap. Andreas.	Evg. Ioannes, Andreas.
30. Яков, Хома.	Jacob, Thomas.	Jacobus, Thomas.
31. Христос-архієрей у славі з пристоячими моельщиками за рід людський — Богоматірю і Іваном Хрестителем. (Моленіє-Deisis).	Christus der Erzpriester im Ruhme mit den zur Selle stehenden Beatern für das Menschengeschlecht — Maria und Iohann dem Täufer (das Gebet-Deisis).	Christus — sacerdos supremus glorificatus cum adstantibus precatoribus de genere humano — Deipara et Joanne Baptista (graece: Deisis.)
<i>Ряд пророків.</i>		
32. Єзекиїл, цар Давид.	Ezekiel, David.	Esechiel, David.
33. Яков, Данило, Мойсей.	Iakob, Daniel, Moses.	Jacobus, Daniel, Moses
34. Арон, Авакум, Єремія.	Aaron, Habakum, Eremias.	Aaron, Habacum, Eremias
35. Соломон, Іона.	Solomon, Ionas.	Salomon, Jonas.
(Два пророки Геден і Захарія не мають місця в сьому рядови).	(Zwei Propheten — Gedeon und Zacharias sind ohne Platz in dieser Bilderreihe geblieben).	(Prophetae duo — Gedeon et Zacharias sine loco in hac ordine manent)
<i>Завершеня іконостасу.</i>		
36. Знамя прс. Богородиці.	Die Erscheinung der Gottesmutter.	Immaculata conceptio B. V. Mariae
37. Богородиця у хреста.	Mater Dolorosa bei dem Kreuze.	(B. V. Maria Deipara futura.)
38. Іван апостол.	Iohann der Apostel " " "	Mater Dolorosa ad Crucem.
39. Христос на хресті з пеликаном, як символом церкви — вище хреста.	Christus am Kreuze mit dem Pelikan als dem Sinnbilde der Kirche oberhalb.	Joannes Apl. " " " Christus crucifixus cum symbolo ecclesiae supra crucem.

Памятки звязані зо Скитом.

185. Царські врата зо Скиту полов. XVII в., 80 × 164 смт., іконописної роботи в 4-ех евангелистах, але західної манери в рисункови Благовіщення і красивих чорних по теплому кинноварному тлови шлюсарских прикрас. (Із Бабча біля давнього Скиту).
2850. Епитрахиль зо Скиту, 20 × 120 смт., гафтований сріблом і шовками по льняному полотну з 10-и посталями св. Отців, 2-ої полов. XVI в., з написом: „Елена гнжа | Петра Ковводи | сятворила сми | Петра хнак“. (З ц-ви в Марковій біля Скиту).
Увидано д-ра І. Козака — Die Inschriften aus der Bukowina I. 143 находимо записъ: „Елена дочка Іоанна деспота црк (сербскаго) гнжда Петра Ковводи“ — виставила ц-ву Воскресеня Х-ва в Сучаві 1552 р. З Сучави або Сучавиці могли дістати сей епитрахиль Скитяни. Була ще і на початку XVII в. Елена госпожа Петра воеводи Хромого, але в сьому часови вже инакше гафтували, рисували і виводили букви.
5481. Останки архимандричого одягу полов. XVII в. гафтованого сріблом по шовку червоному, сьогодні коричняному, з гробниці в Уневі.
1. архимандрича мітра.
 2. монаша скуфія.
 3. натільний хрестик на шовковому шнурочку.
 4. деревяна панагія зо скіряною оправою.
 - 5 6 нагрудна і наплечна часть парамана (аналав).
 7. набедреник.
 8. плетений з шовкової нитки пояс.
 - 9-10. параквиці.
13807. Портрет-гробниця Іоїла Маньовского іеромонаха игумена монастира Улицкого † 1685 р. 16 липня. Хоругва полотняна, на обі сторони грунтована, 92 × 120 смт. (з Улюча біля Сянока).
15439. Перенесеня мощий св. Николая, ікона монастирського письма поч. XVII в. зо Скиту, 66 × 89 смт. (з ц-ви в Богородчанах).
17204. Яков патріарх «Єрусалимский», в дійсности Царгородский, † 1701 р. в Галичині на вигнаню. Оставав завсе в близьких звязках із Скитом, як осередком православія. Темпера на липовій досці кін. XVII в. 51 × 56,5, галицького письма. Знято без обрамленя. (З Горожанки).

Die sich an die Einsiedelei Skyt beziehenden Denkmäler.

Die Königsthür aus Skyt, Mitte d. XVII Jh., 80 × 164 cm. mit den 4 iconographisch ausgeführten Evangelisten, aber mit einer westeurop. Zeichnung der Verkündigung und den herrlichen schwarzen auf dem warmen Zinobergrund gemalten Schlosserbeschlagverzierungen (Aus Babcze bei Skyt).

Ein Epitrachelion, Stola der griech. Kirche, aus Skyt, 20 × 120 cm, mit 10 Kirchenvätern, Mitte des XVI. Jh. mit der Inschrift: »Helena die Gemahlin des Peter Wojewoda, hat dieses Epitrachelion ausgeführt«. (Aus der Kirche in Markowa bei Skyt. — Dr. I. Kozak — »Die Inschriften aus der Bukowina« I. 143 führt folgende Inschrift an: »Helena, Tochter des (Serben) Despoten Iohann, Gemahlin des Wojewoda Peter« hat die Auferstehungskirche in Suczawa 1552. J. errichtet. — Das Epitrachelion konnte somit aus Suczawa oder Suczawiza dem Skyt überreicht worden sein. — Um das 1617 J. kommt noch eine andere Helena, auch Gemahlin Wojwodas Peter des Lahmen vor, aber um diese Zeit hat man schon anders gestickt, gezeichnet und geschrieben.

Überreste eines Priorgewandes aus der M. XVII. Jh. mit Silber, auf rother heutzege brauner Seide gestickt, aus einer Krypte in Uniw.

- Die Priormitra
» Mönchcappe
Das Leibkreuzchen auf einer Seidenschnur
Die Panagia (Brustbild) in Lindenholz geschnitzt mit einem Lederumschlag
Die Brust- und Schulternteile eines Mönchscapulare
Das Hüftentuch
Der Gürtel aus Seide gestrickt
Die Handärmel

Ein Porträt — «Grabmal» des Joel Maniowskyj Priestermönches und Priors des Klosters in Ulucz bei Sanok † 1685 d. 16 Juli, in der Form einer beiderseitig grundirten Leinwandkreuzfahne, 92 × 120 cm.

Übertragung der Reliquien des hl. Nikolaus, ein Gemälde nach Klosterart Anfangs XVII. Jh. in Skyt ausgeführt, 66 × 89 cm. aus der Kirche in Bohorodczany).

Der Patriarche Iakob aus Constantinopel, † 1701 auf der Flucht in Galizien. Er ist immer in lebhafter Verbindung mit Skyt als dem Mittelpunkt der Orthodoxie in Galizien verblieben. Ein galizisches Temperagemälde auf Lindenbret Ende d. XVII. Jh., 51 × 56,5 cm. Aufnahme ohne Umrahmung. (Aus Horožanka).

Monumenta quaedam ad Solitarium Maniavense pertinentia.

Porta regia Skytensis in. XVII. s., 80 × 164 cm., cum 4 iconografice perfectis imaginibus evangelistarum, sed lamem modo artis occidentalis designata imagine Annuntiationis et amoenis nigris ornamentis super calido minio modo claustrario positus. (Ex ecclesia Babcensi ad Skyt.)

Epitrachilion Skytense linteam 20 × 120 cm., acupictum auro, argento et sericis distinctum, cum imaginibus 10 patrum ecclesiasticorum, m. XVI. s. perfectum, cum inscriptione „Helena domina Petri Ducis hoc epitrachelion creavit“ (Ex Ecclesia Marcovensi ad Skyt).

Apud dr. I. Kozak — „Inschriften aus der Bukowina“ I. 143 invenitur sequens inscriptio: „Helena filia Ioannis despotaе (Serborum) domina ducis Petri“ erexit ecclesiam Surrectionis Domini Suczawae 1552 a. Epitrachelion hoc Suczawa aut Suczawiza oriundum esse. Circa 1617. a. invenitur alia Helena uxor Ducis Petri Claudi. sed illo tempore alia forma acupingendi, designandi et scribendi erat.

Relicta quaedam serica vestimenti archimandritici m. XVII. s. argento distincta in crypta ecclesiae monasterii Uneviensis inventa:

- Mitra archimandritae.
Pileus
Crux pectoralis
Panagia in ligno sculpta cum scorto involucro
Scapularis sacri partes pectoralis et humeralis
Epigonation
Cingulum de sericis textum
Epimanikia

Imago — monumentum Joelis Maniowskyi hieromonachi hegumeni claustris Ulicensis ad Sianok, † 1685 d. 16 m. Julii, in forma lintei vexilli, 92 × 120 cm. cum inscriptione obitus.

Translatio reliquiarum s. Nicolai, imago monastica Skytensis in. XVII. s. 66 × 89 cm. (Ex ecclesia Bohorodczanensi).

Patriarcha Iacobus Constantinopolitanus, in exilio 1701 in Galicia mortuus; cum Skyt orthodoxiae centro intima amicitia iunctus, temperae arte in Galicia exeunli XVII. s. in tabula tiliae 51 × 56,5 s. depictus. (Ex eccl. Horožanensi).

Церковні ризи зо Скуту.

18459. Вишнево - червоний оксамитний фелон у сріблом і золотом гаптовані квітки, з полов. XVII в., 25 × 100 × 110 цмт.

18460. Ясночервоний оксамитний фелон, рельєфного гафту сріблом і золотом, а на лицях і частях тіла шовками із зображенням крилатої Покрови святителя московским Петрови і Алексієви, поч. XVIII в., мабуть із Москви. Розміри гафту 43 × 31 × 88 цмт. Нижня частина нова.

18461. Зелений оксамитний фелон з плоско гаптованим повним Чинном Небесним із 17-и постатий, виконаними в половині XVII в. сріблом, золотом і шовками, галицької роботи; розмір видимої части рисунку 72 × 23 цмт.

18462. Темночервоний оксамитний фелон з гафтом срібломмалого Чина Небесного з 13 повних постатий і 2-х поясних пророків в обрамленю, 78 × 29 цмт. Перероблений на зразок латинської капи.

18453. Оливково зелене оксамитне оплеця фелона з рельєфним гафтом Благовіщення з пристоячими Іоакимом і Анною, в розмашістому квічастому обрамленю поч. XVIII в., 74 × 50 цмт. нашитий на новітню брокатову капу.

Руїни скитські.

- 69. Віздова вежа — дзвіниця (план 1).
- 70. Скарбниця — (пл. 4).
- 71. Оборонна вежа зо сходу (пл. 3).
- 72. Виїздові ворота (пл. 10).

Kirchengewänder aus Skyt.

Ein weichselrothes Sammelphelonion mit Gold und Silber gestickt, aus der Mitte XVII. Jh. 25 × 100 × 110 cmt.

Ein lichtrothes Sammelphelonion mit einer Hochslickeerei in Gold und Silber, an den Körperteilen mit Seide, Anf. XVIII. Jh. ausgeführt, mit einer sehr seltenen Darstellung der geflügelten Gottesmutter Beschützerin der hl. Metropolitens Moskau's Peter und Alexius. Es stammt wahrscheinlich aus Moskau Das Mass der Stickerei 45 × 31 × 88 cmt — Der Unterteil modern.

Ein grünes Sammelphelonion mit Silber, Gold und Seide flach gestickt — 17 Gestalten der Himmelswürden aus der Mitte XVII. Jh., galizischer Arbeit; das Mass der aufgenommenen Zeichnung 72 × 23 cmt.

Ein dunkelrothes Sammelphelonion mit gestickten w. o. 13 Gestalten der kleinen Himmelsreihe und 2 Brustgestalten der Propheten in verzierter Umrahmung 78 × 29 cmt. Umgeändert nach dem Muster einer lateinischen Kappe.

Ein oelgrüner Schulterteil eines Sammelphelonions mit hochgestickter Verkündigungsdarstellung und beistehenden Joachim und Anna in einer schwungvollen Blumenumrahmung Anf. XVII. Jh. 74 × 50 cmt. auf eine moderne Brokatkappe aufgenäht.

Ruinen von Skyt.

- Einfarhls — und Glockenturm (Plan 1).
- Schatzkammerhaus (Pl. 4).
- Östl. Verteidigungsturm (Pl. 3).
- Ausfahrtsthor (Pl. 10).

Phelonia Skytensia serica acupicta.

Ph. rubrum, aureis et argenteis floribus acupictis distinctum, m. XVII. s. 25 × 100 × 110 cmt; pars dorsalis.

Ph. rubrum clarum, celso modo auro et argento acupictum, partes corporis sericis confectae, ineunti XVIII. s. perfectum, cum rara imagine Deiparae—Parasceuae a la ta e patronae ss Petri et Alexii metropolitaram Mosquensium, Mosqua oriundum. Dimensiones imaginis 42 × 33 × 88 cmt Infima pars de novo addita.

Ph. viride plane acupictum, auro et argento distincta imago 17 figurarum magni ordinis coelestis, m. XVII s in Galicia perfectum, dimensio delineationis 72 × 23 cmt.

Ph. rubrum acupictum u. s. cum 15 figuris minoris ordinis coelestis et 2 semifiguris prophetarum, ornamentis marginatum 6. × 29 cmt, nunc in formam cappae conversum.

Viridis phelonii pars humeralis, celsa arte acupicta imago Annuntiationis cum adstantibus Ioachim ac Anna, elate floribus argento et auro distinctis marginata ineunti XVIII s. 74 × 40 cmt.; novae sericae cappae annexa.

Relicta castelli Skytensis.

- Turris principalis ac campanila (pl. 1).
- Vestiarium (pl. 4).
- Turris orientalis (pl. 3).
- Porta septentrionalis. (pl. 10).

I—XXVII

БОГОРОДЧАНСЬКОГО ІКОНОСТАСУ ОБРАЗИ

i

СКИТУ МАНЯВСЬКОГО ВЕЖИ

ICONOSTASIS BOHORODCZANENSIS TABULAE

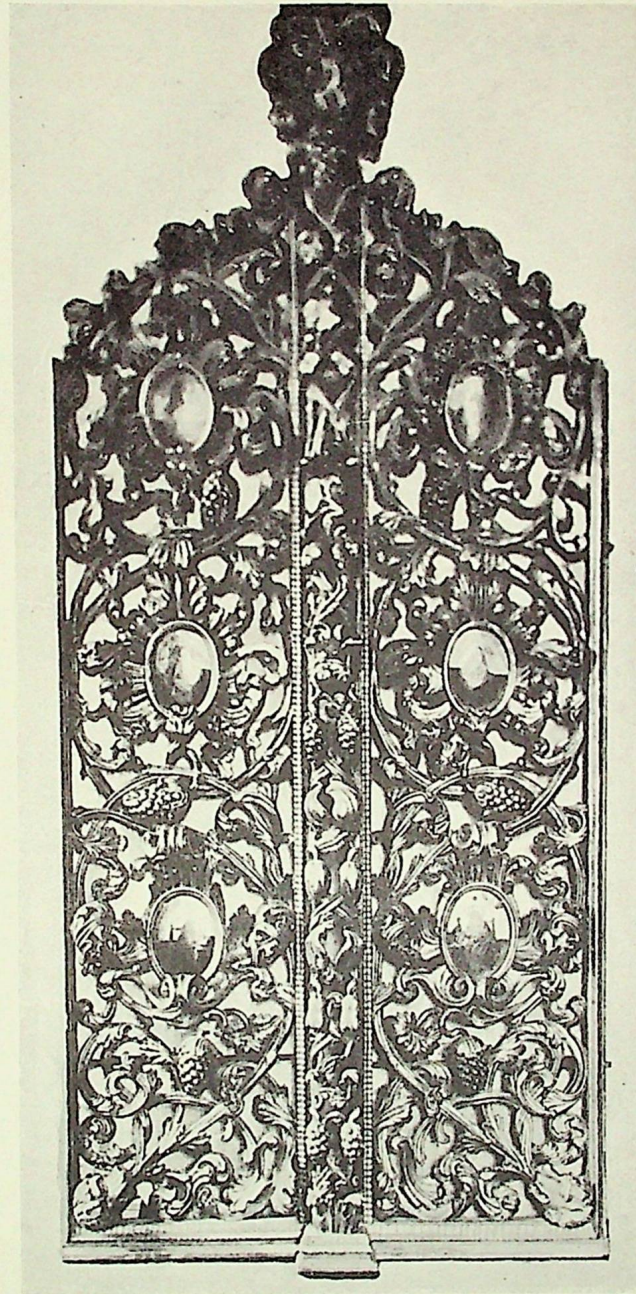
et

SOLITARII MANIAVENSIS CASTELLI RELICTA

ČESKÁ GRAFICKÁ UNIE V PRAZE
1926

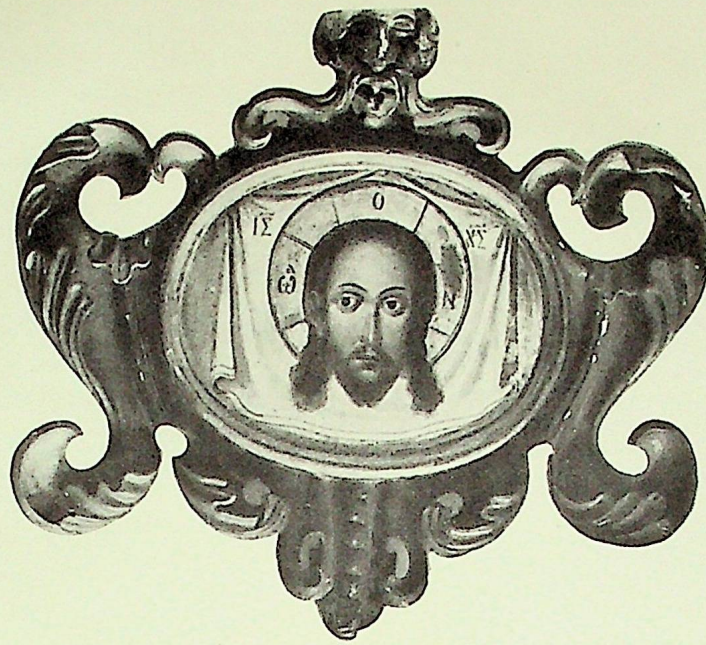
3.

1.

4.

2.

3. a.

4. a.

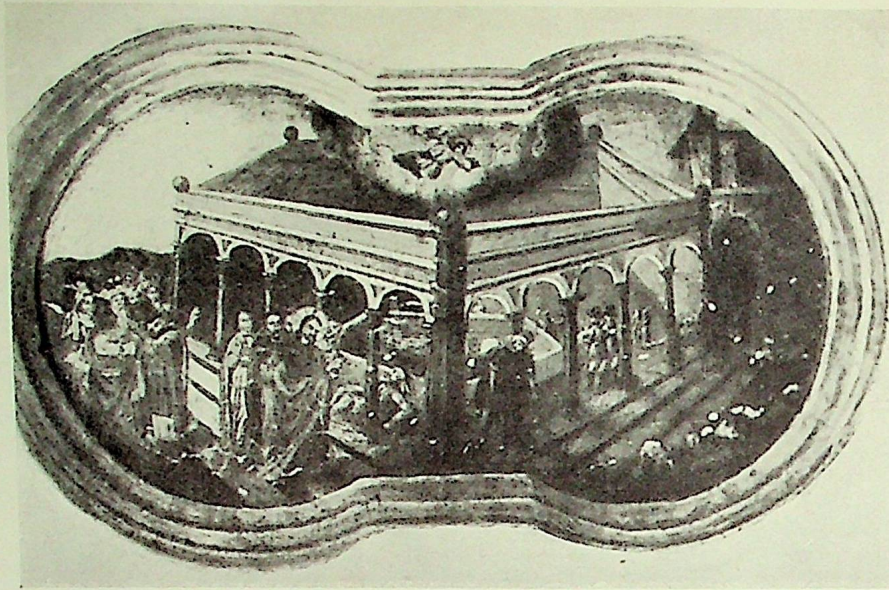

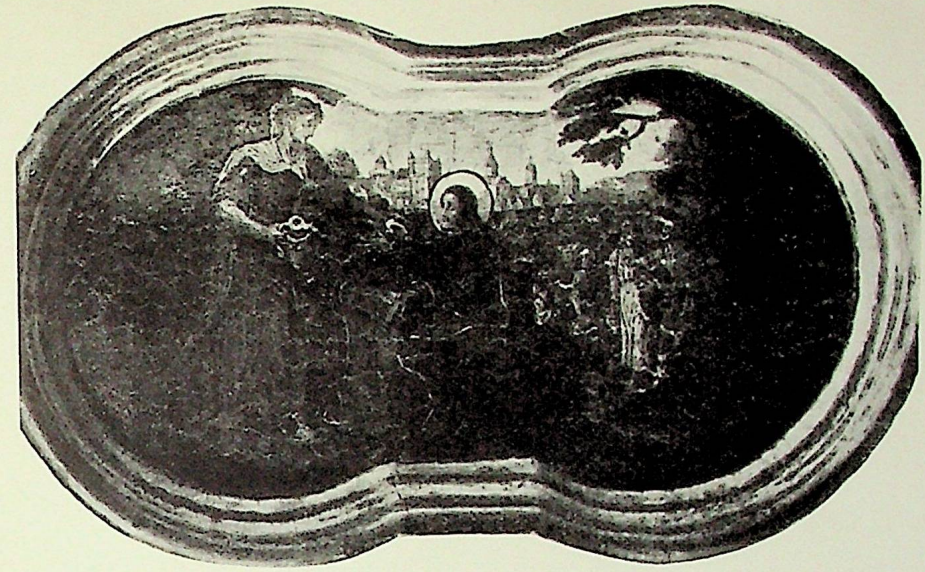
5.

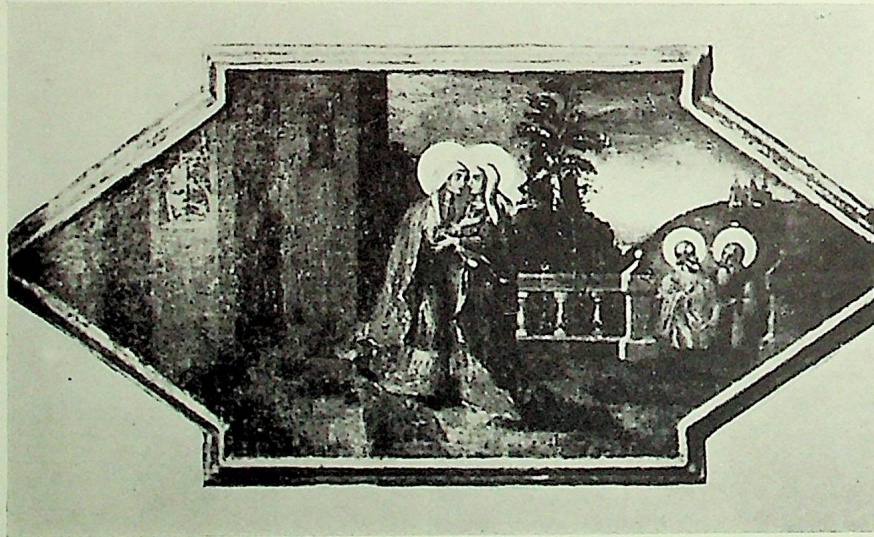
6.

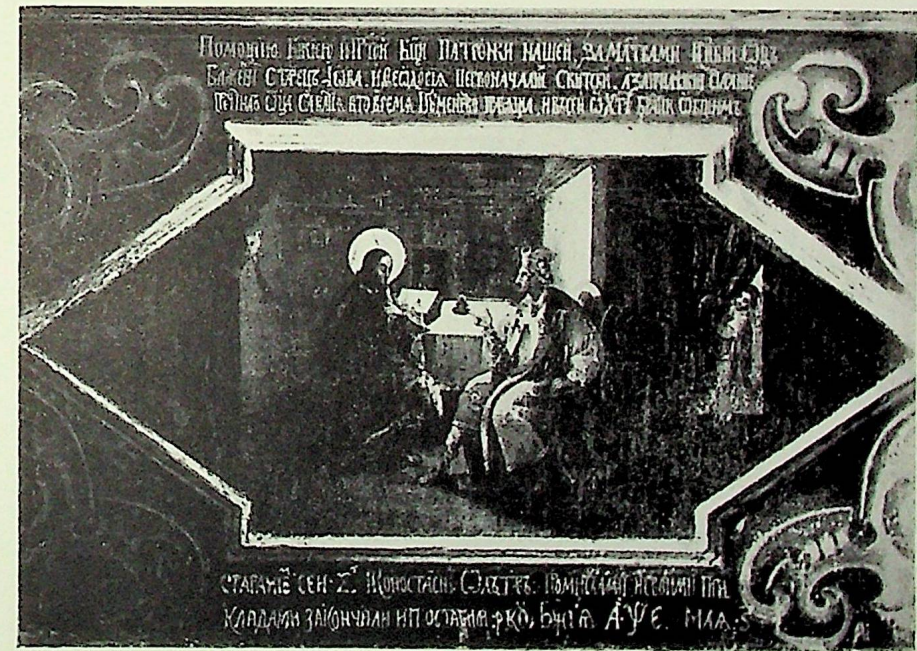
5. а.

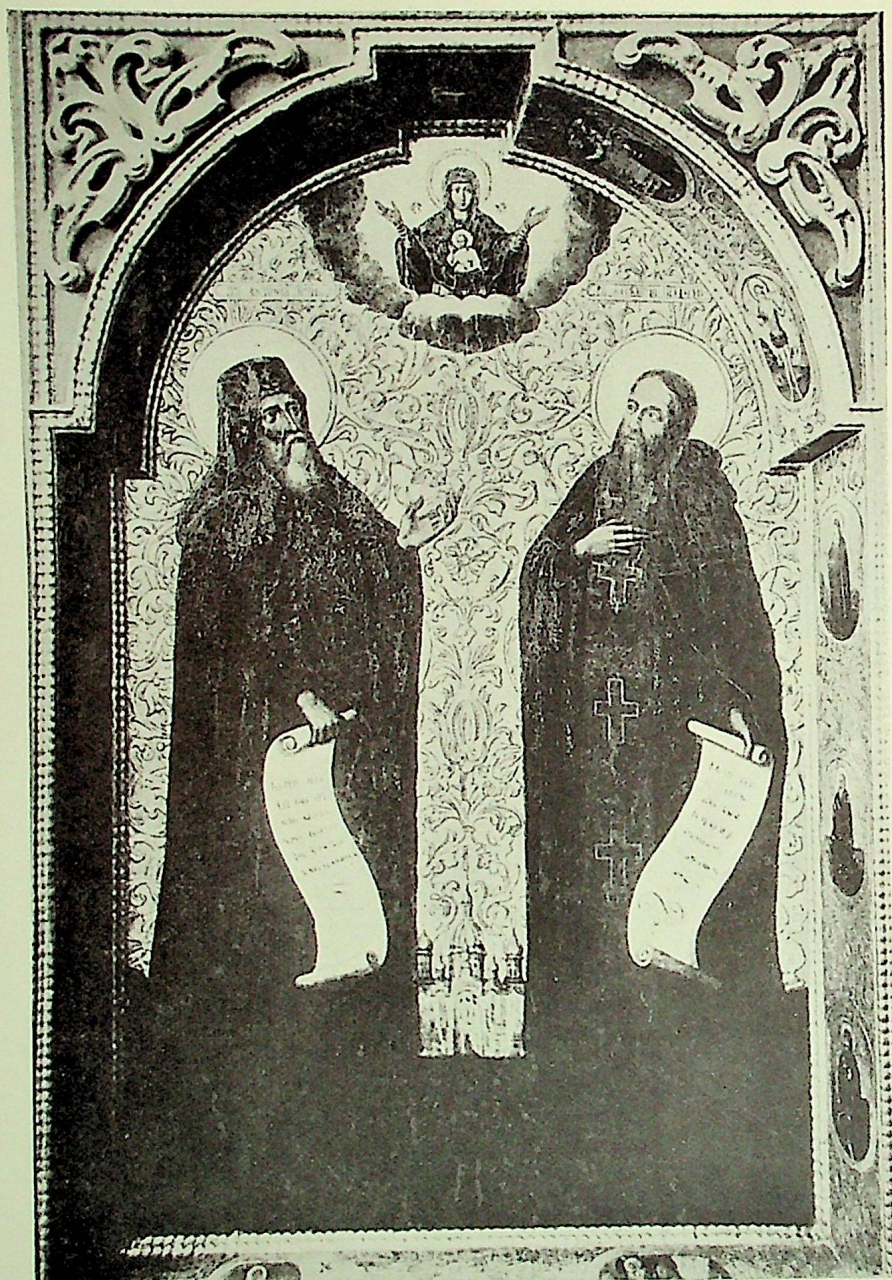
6. а.

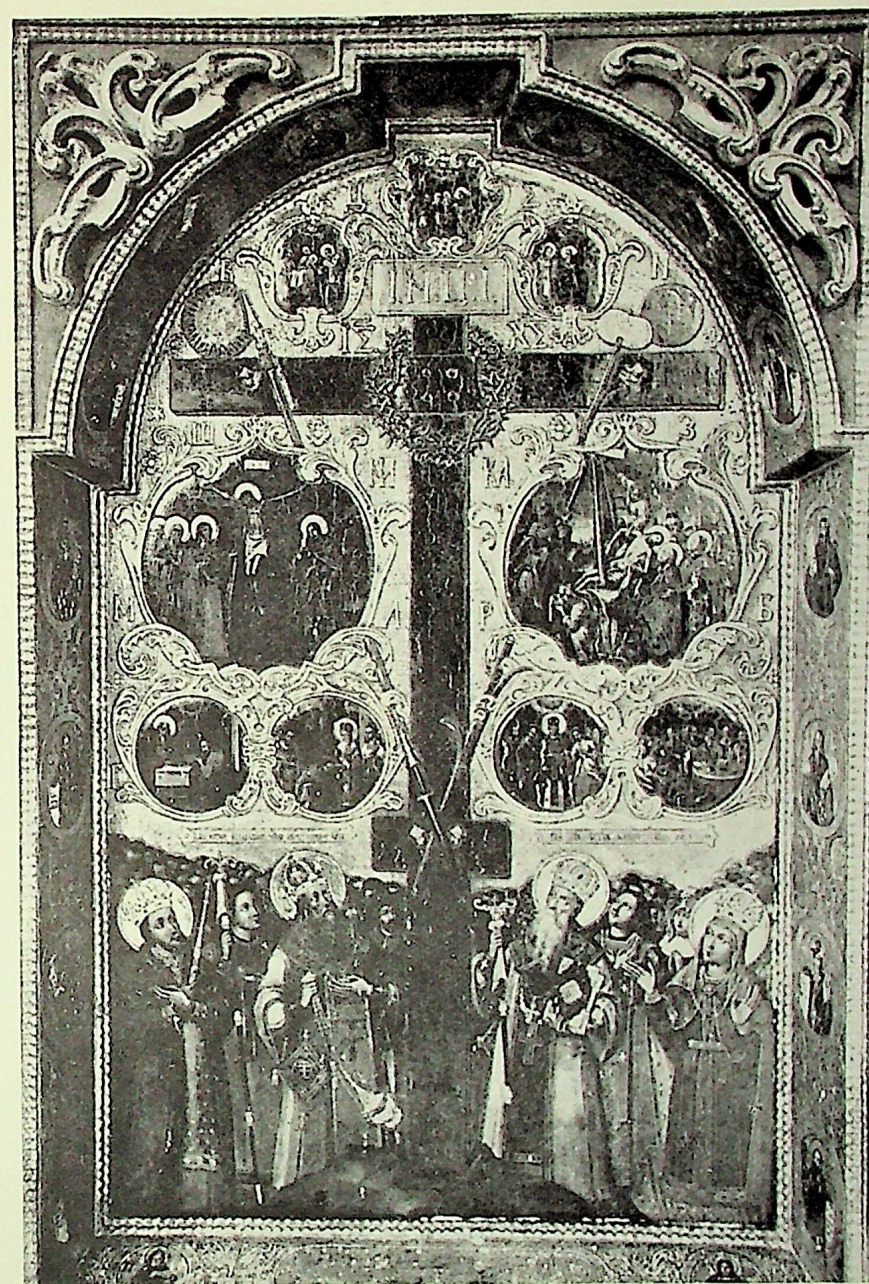
5. б.

6. б.

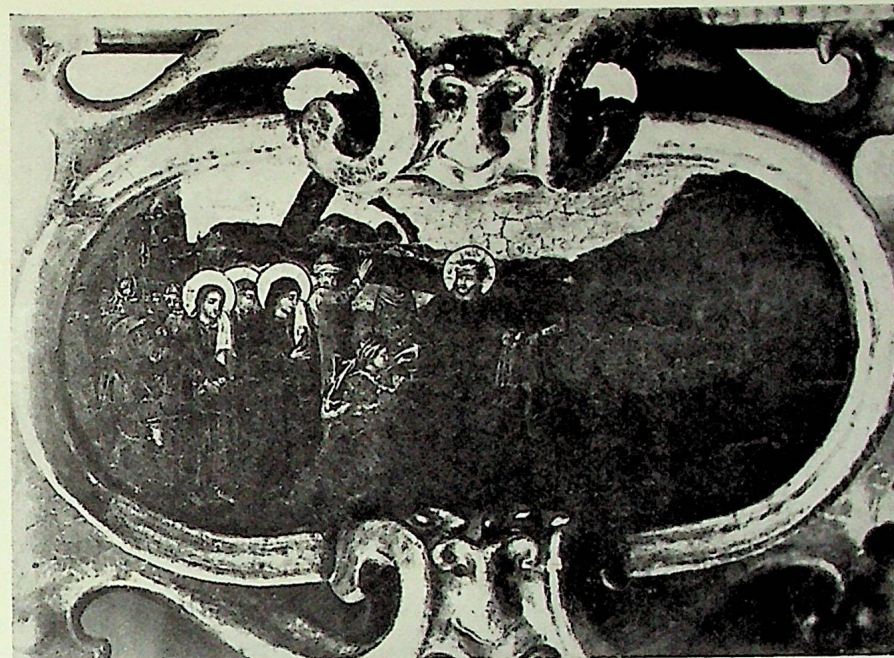
7.

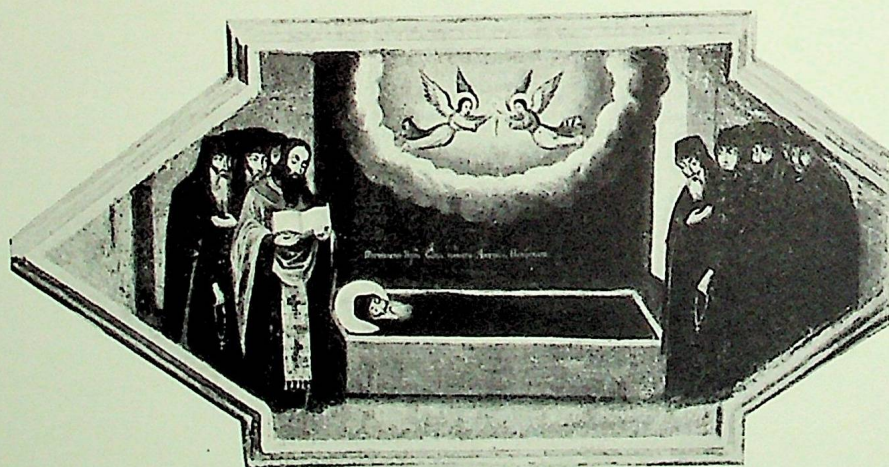
8.

7. a.

8. a.

7. b.

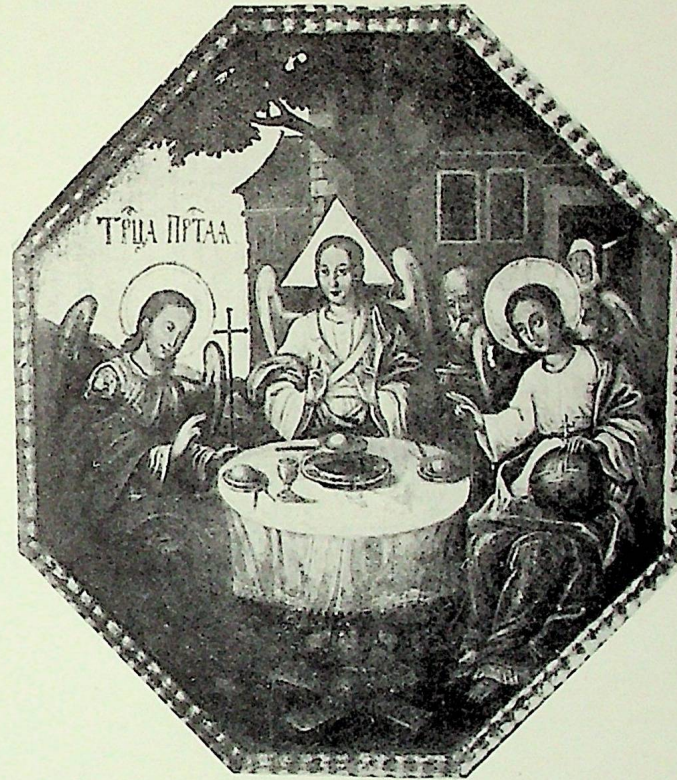

8. b.

9. a.

10. a.

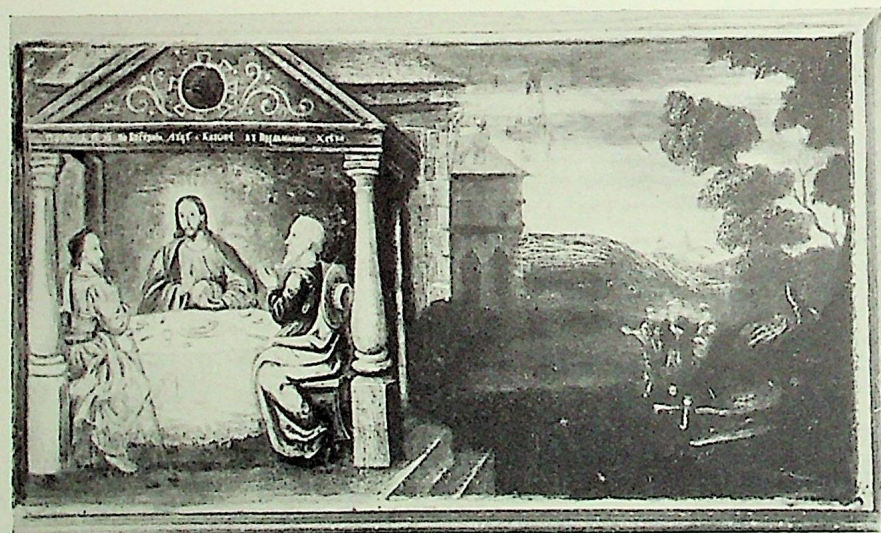

9. c.

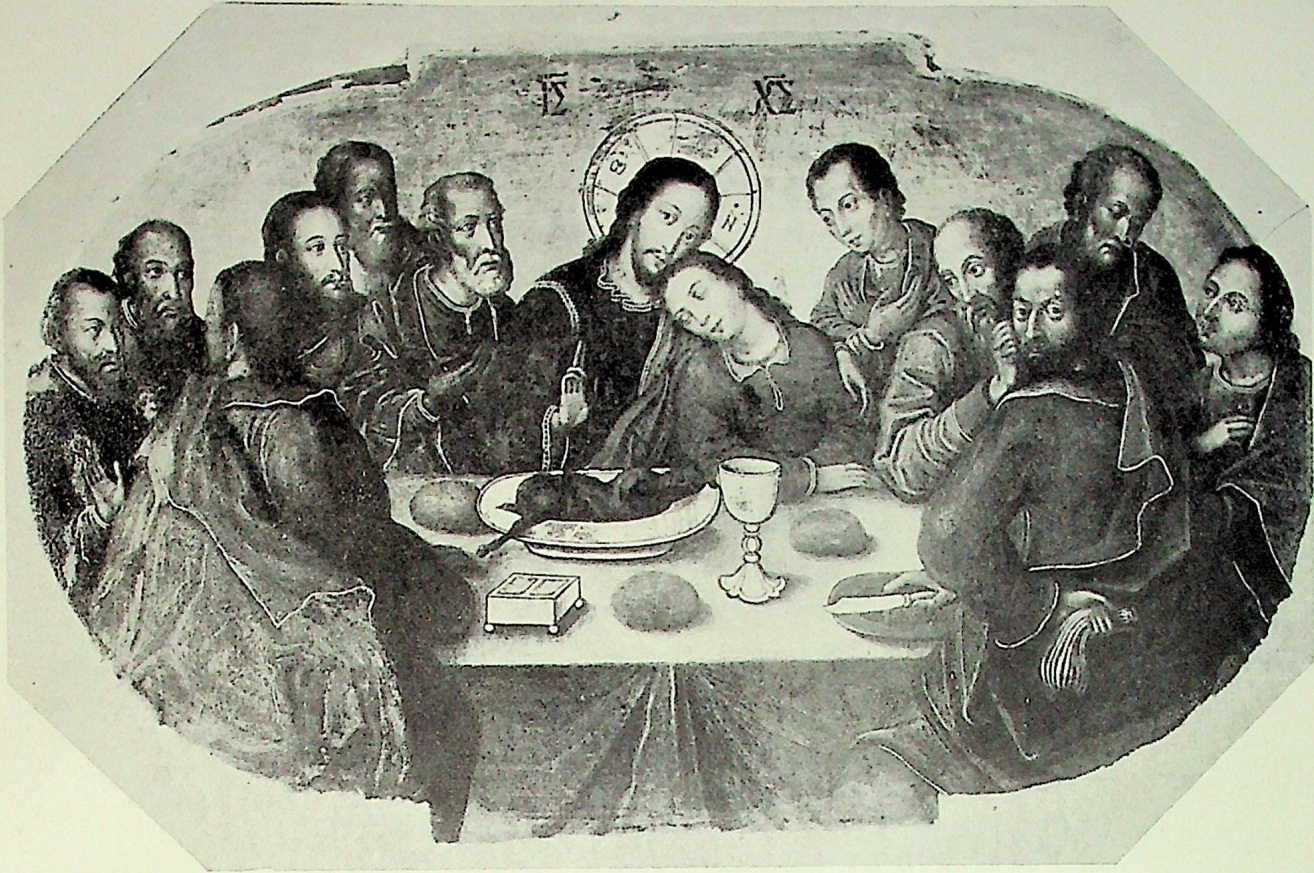
9. b.

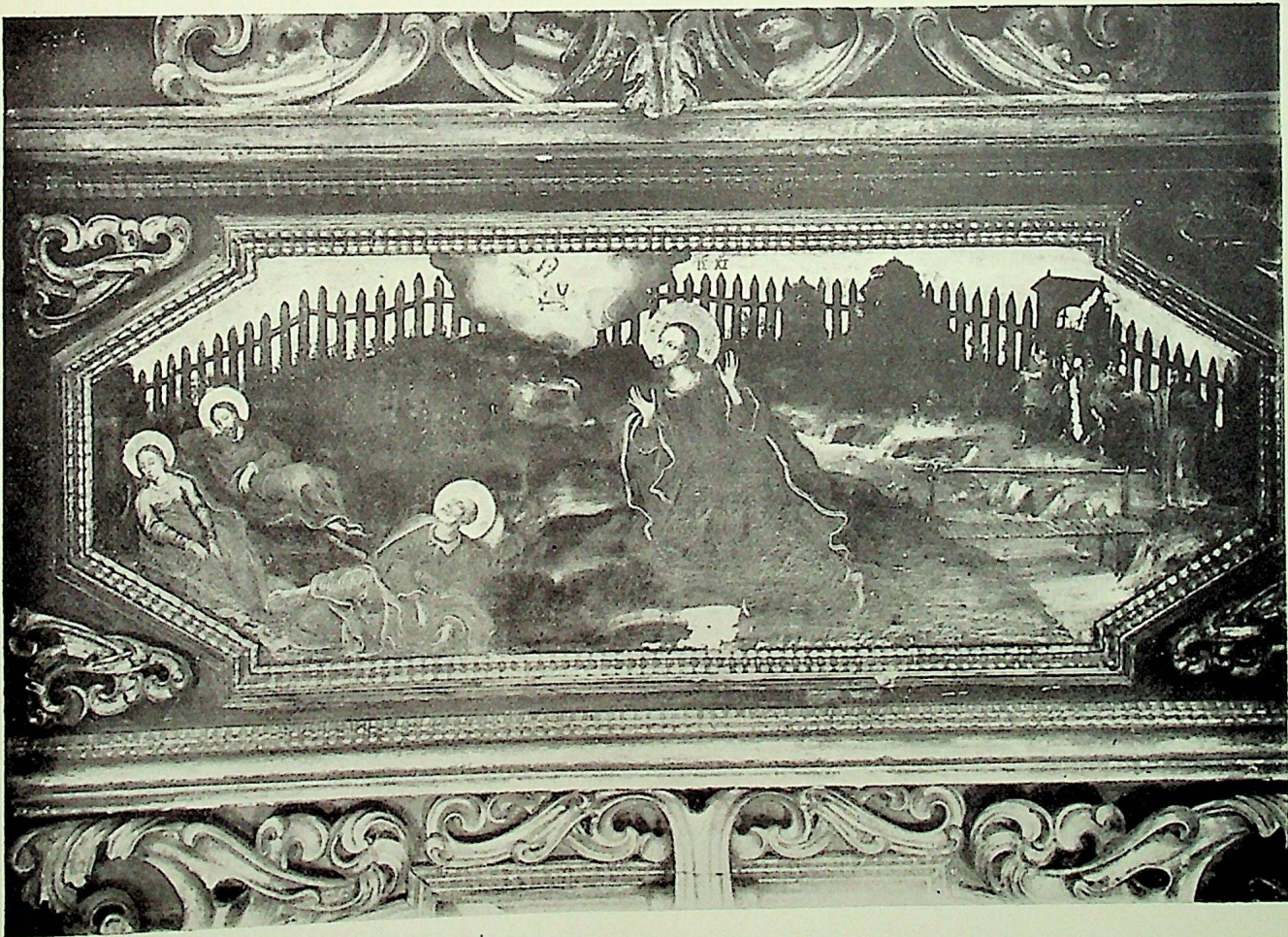
10. c.

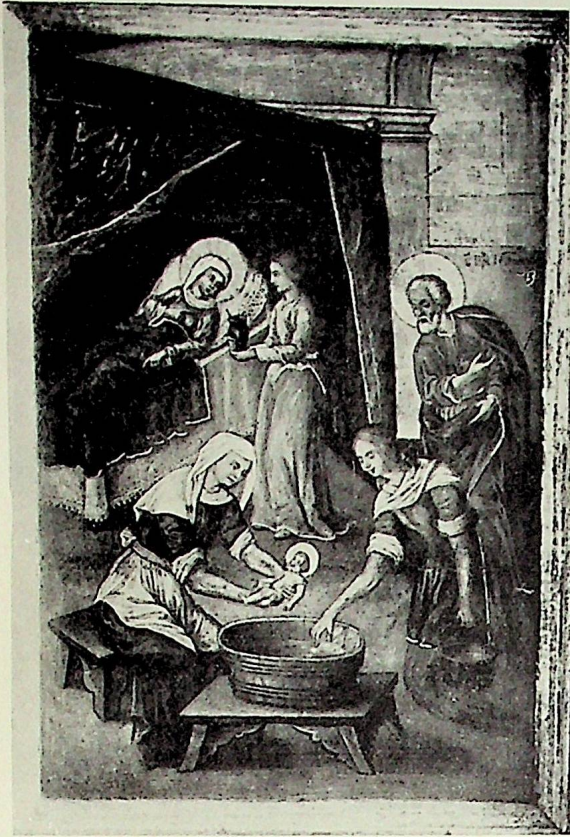
10. b.

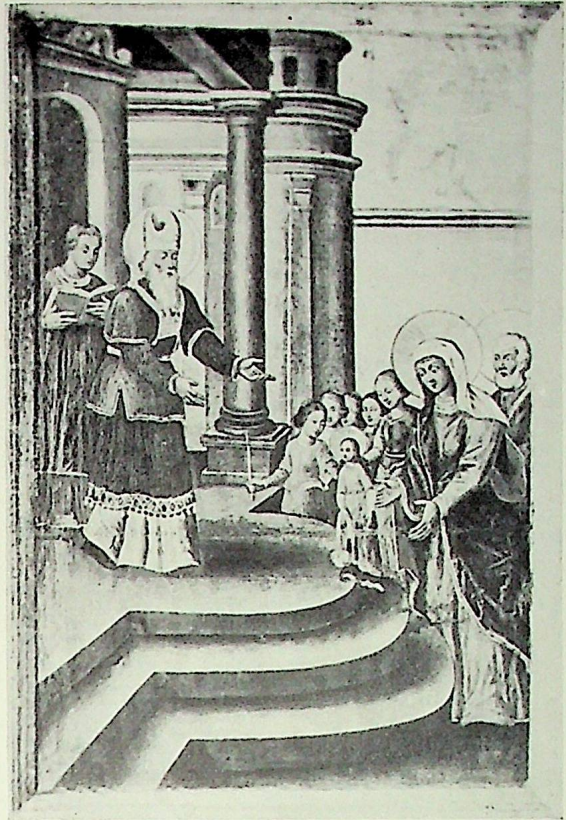
11.

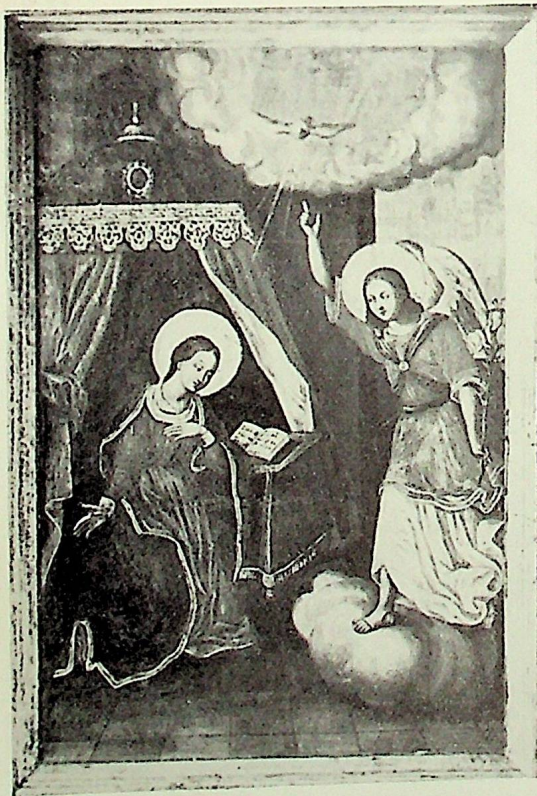
24.

12.

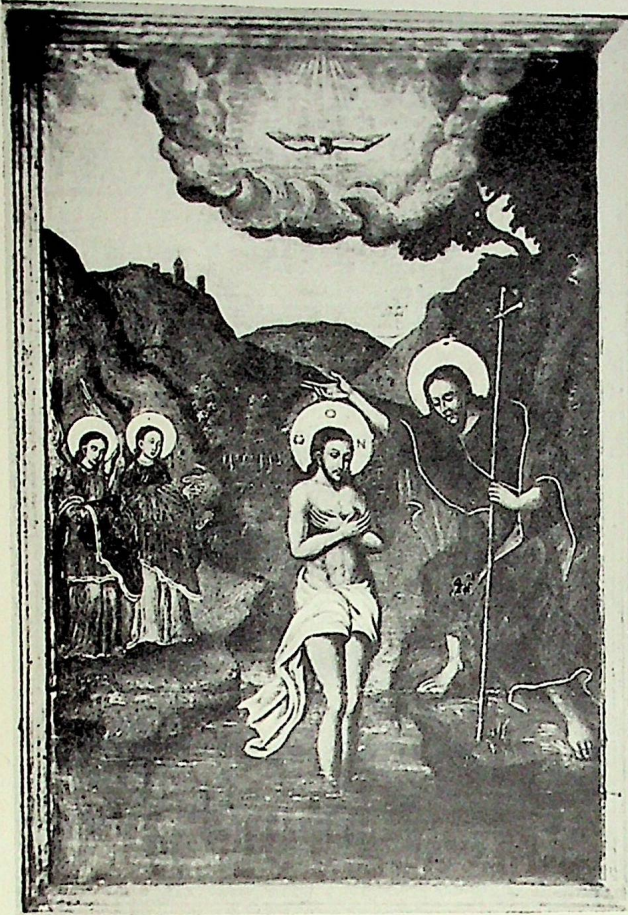
13.

14.

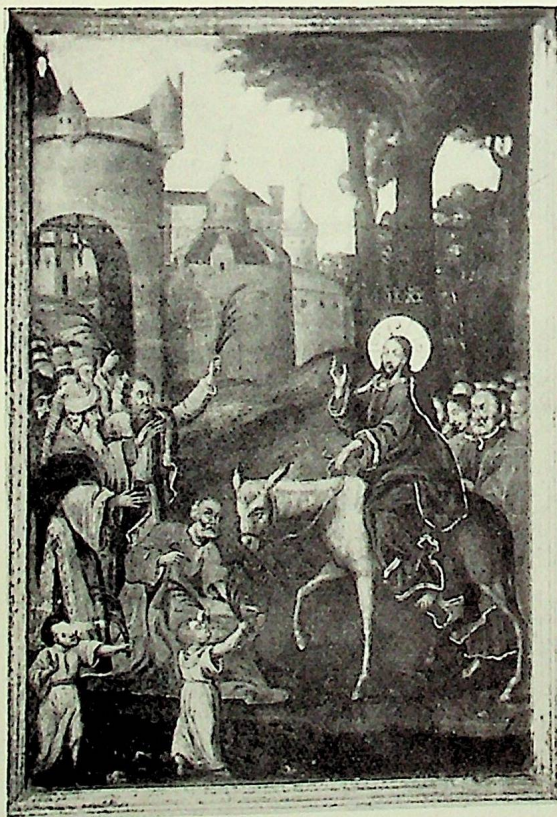
15.

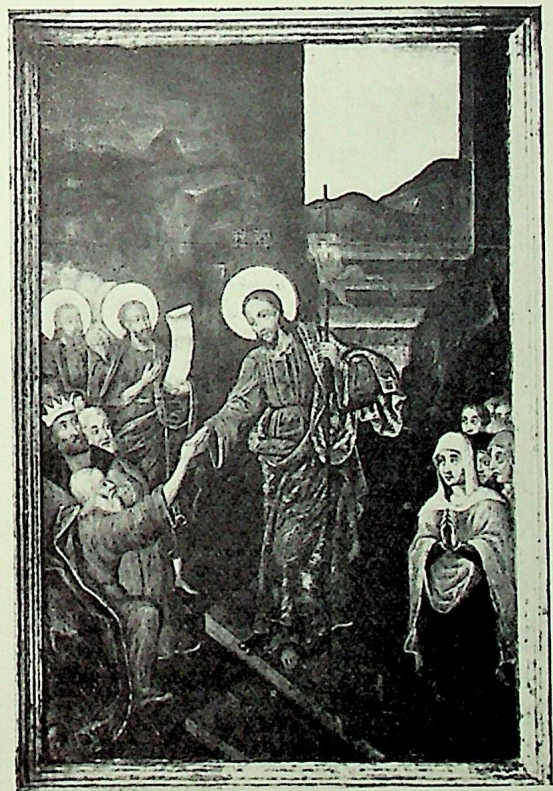
16.

17.

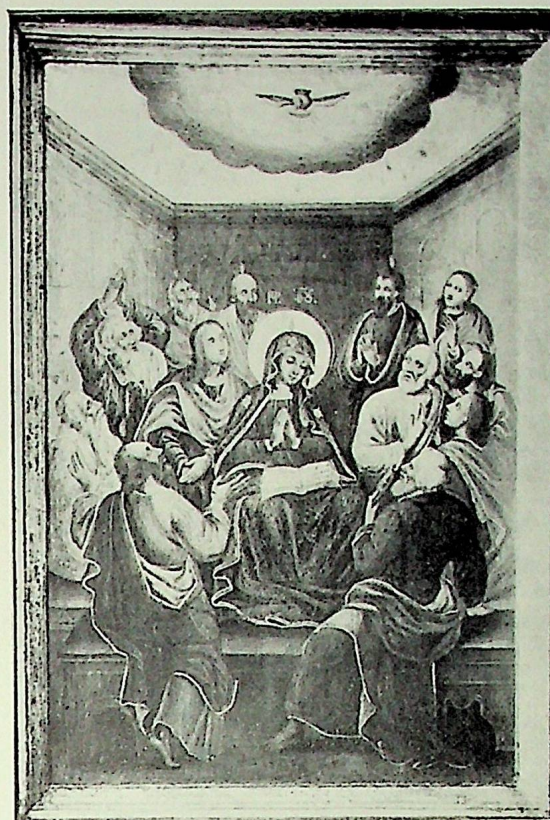
18.

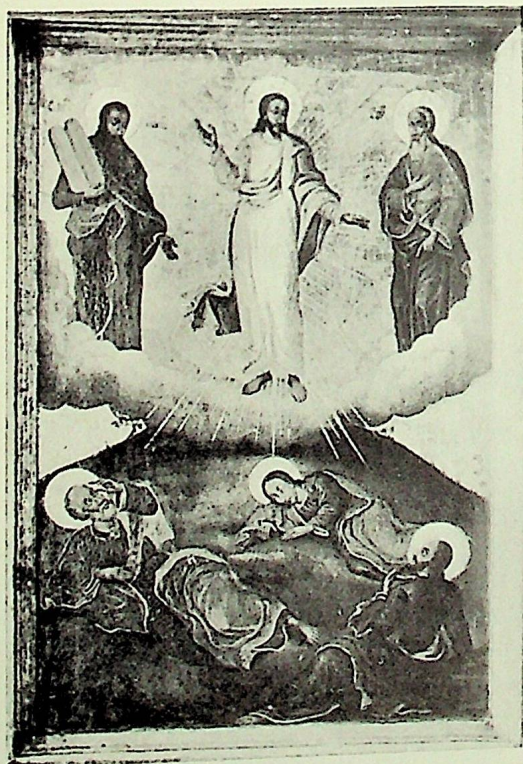
19.

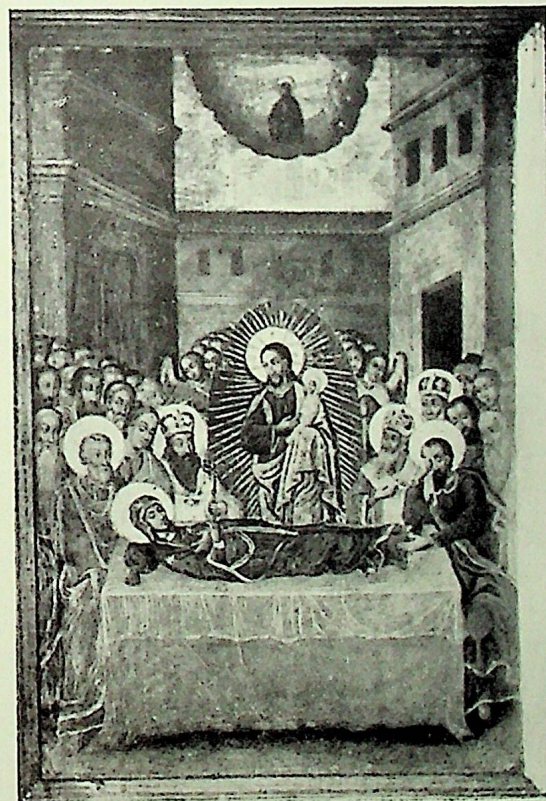
20.

21.

22.

23.

27.

31.

28.

26.

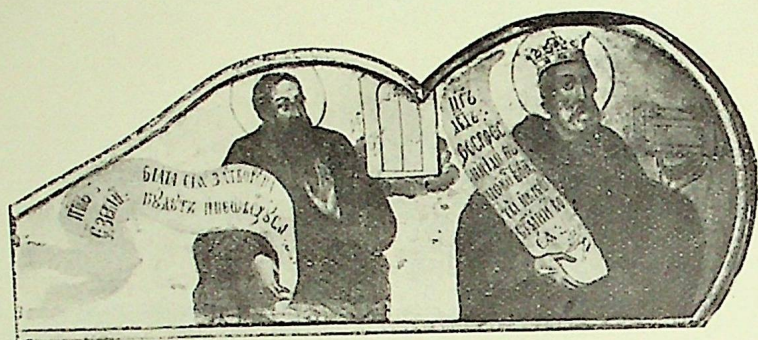
29.

25.

30.

32.

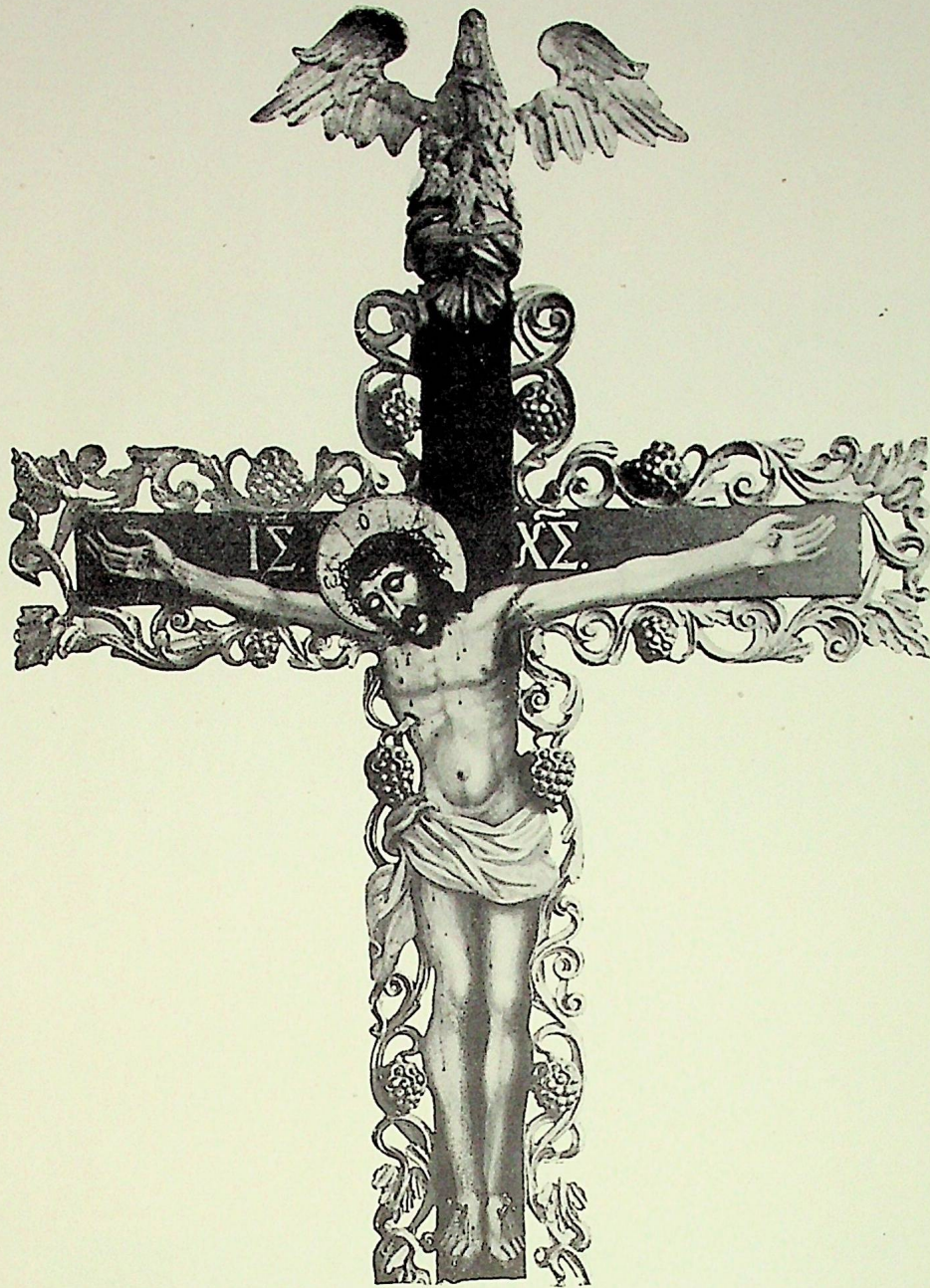
35.

33.

34.

39.

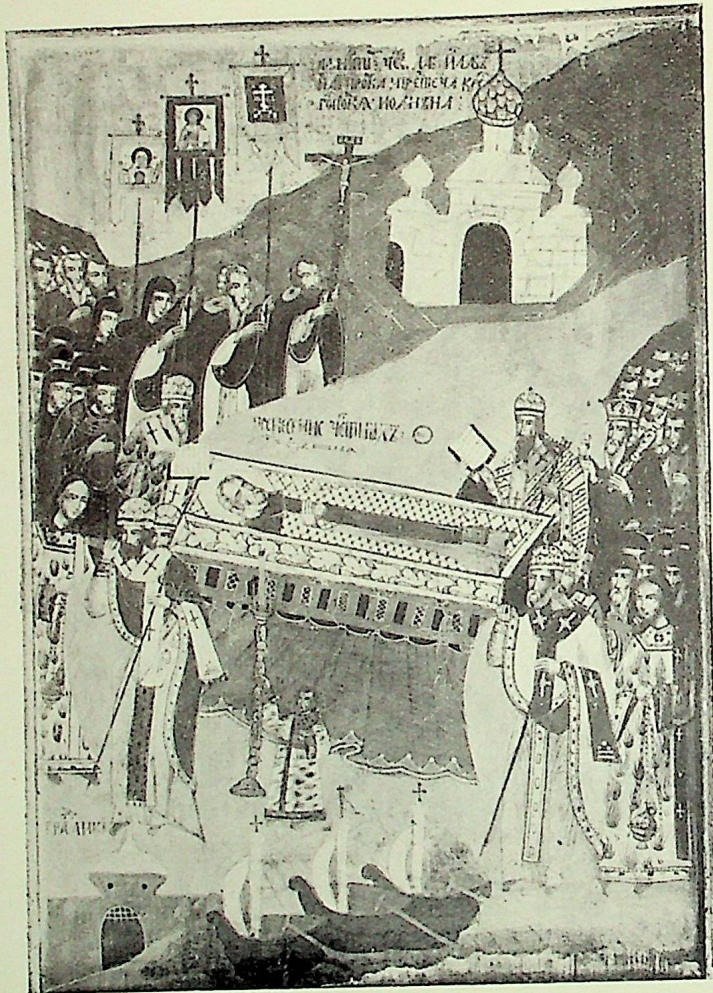
37.

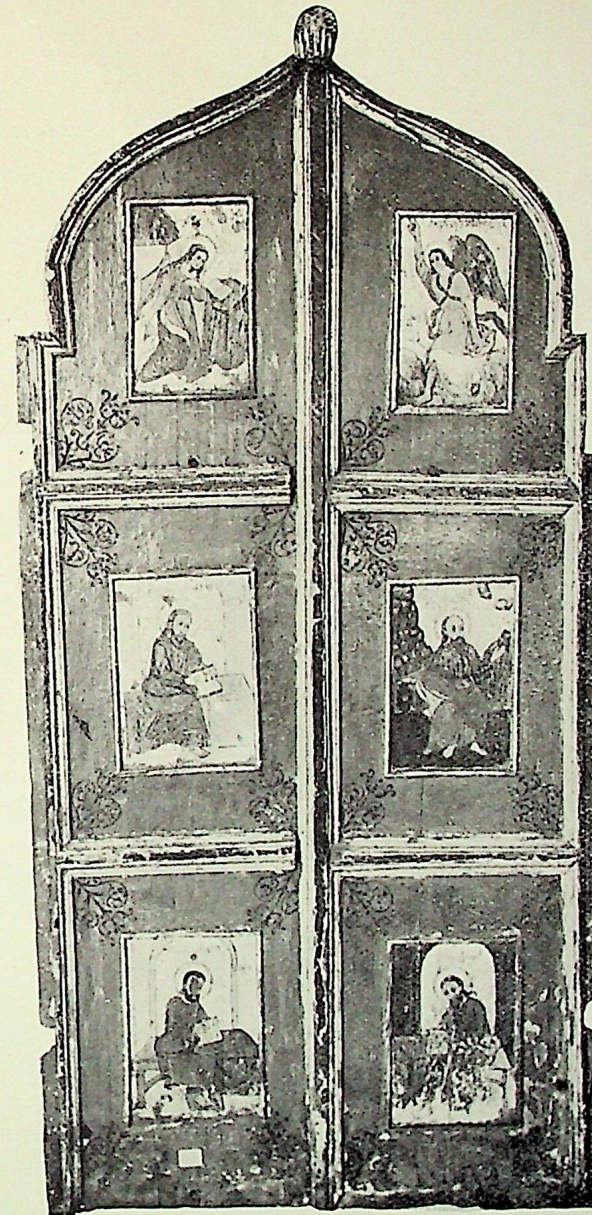
38.

36.

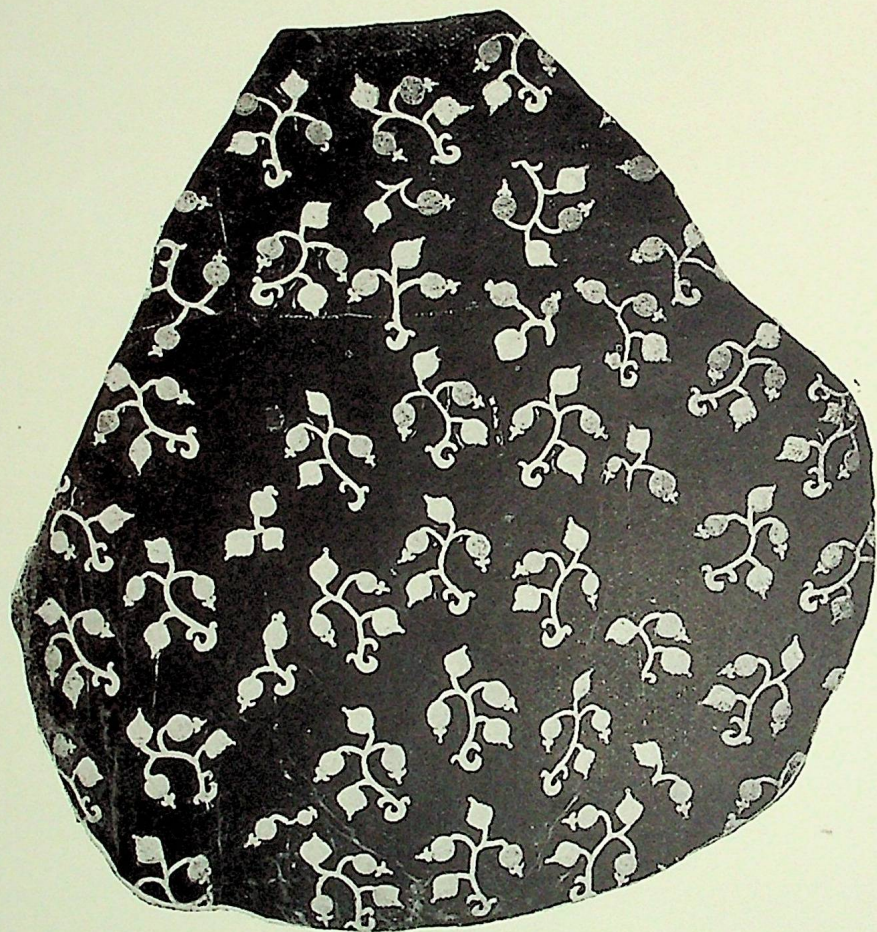

15489.

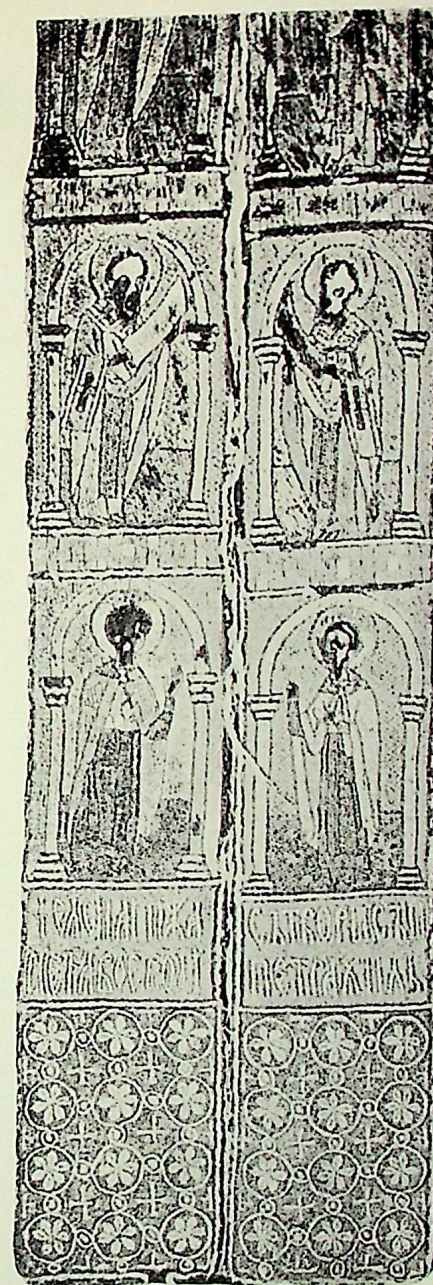

185

XIX

18459.

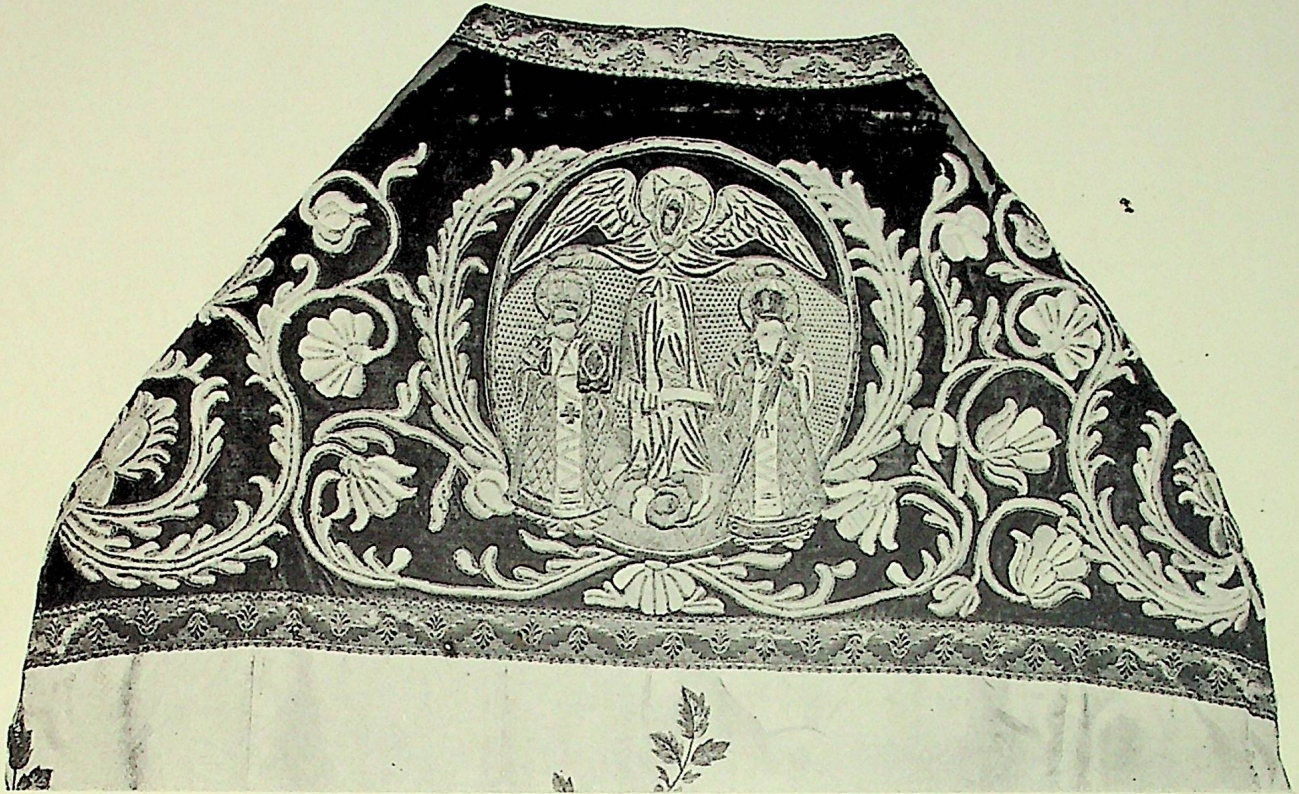
2850.

18461.

18462.

18460.

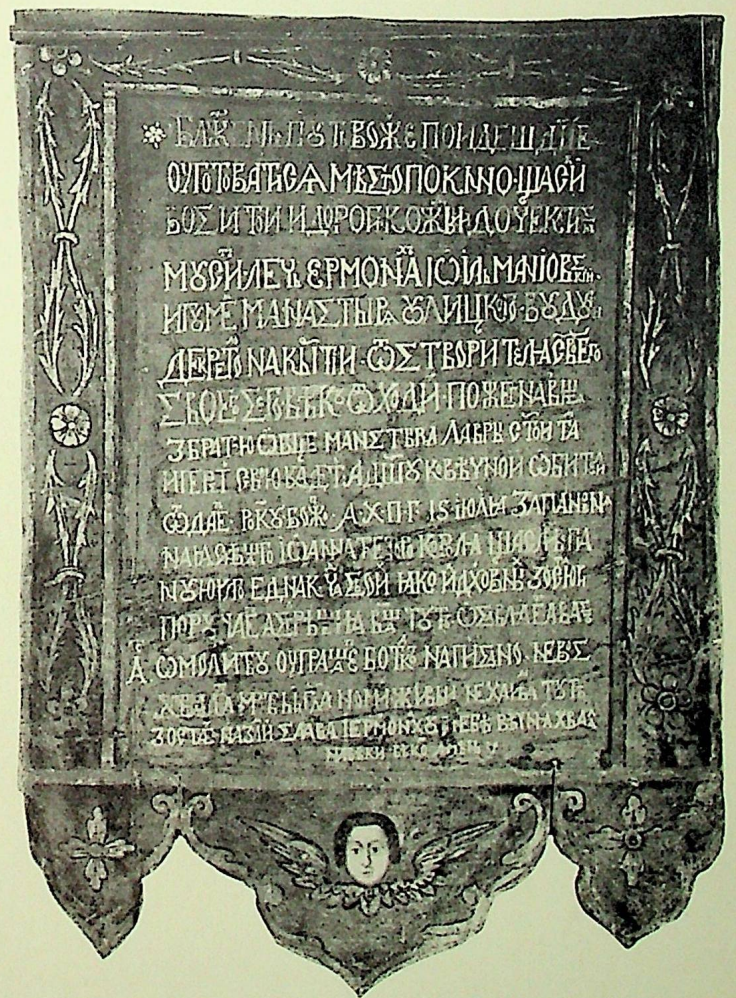
18462.

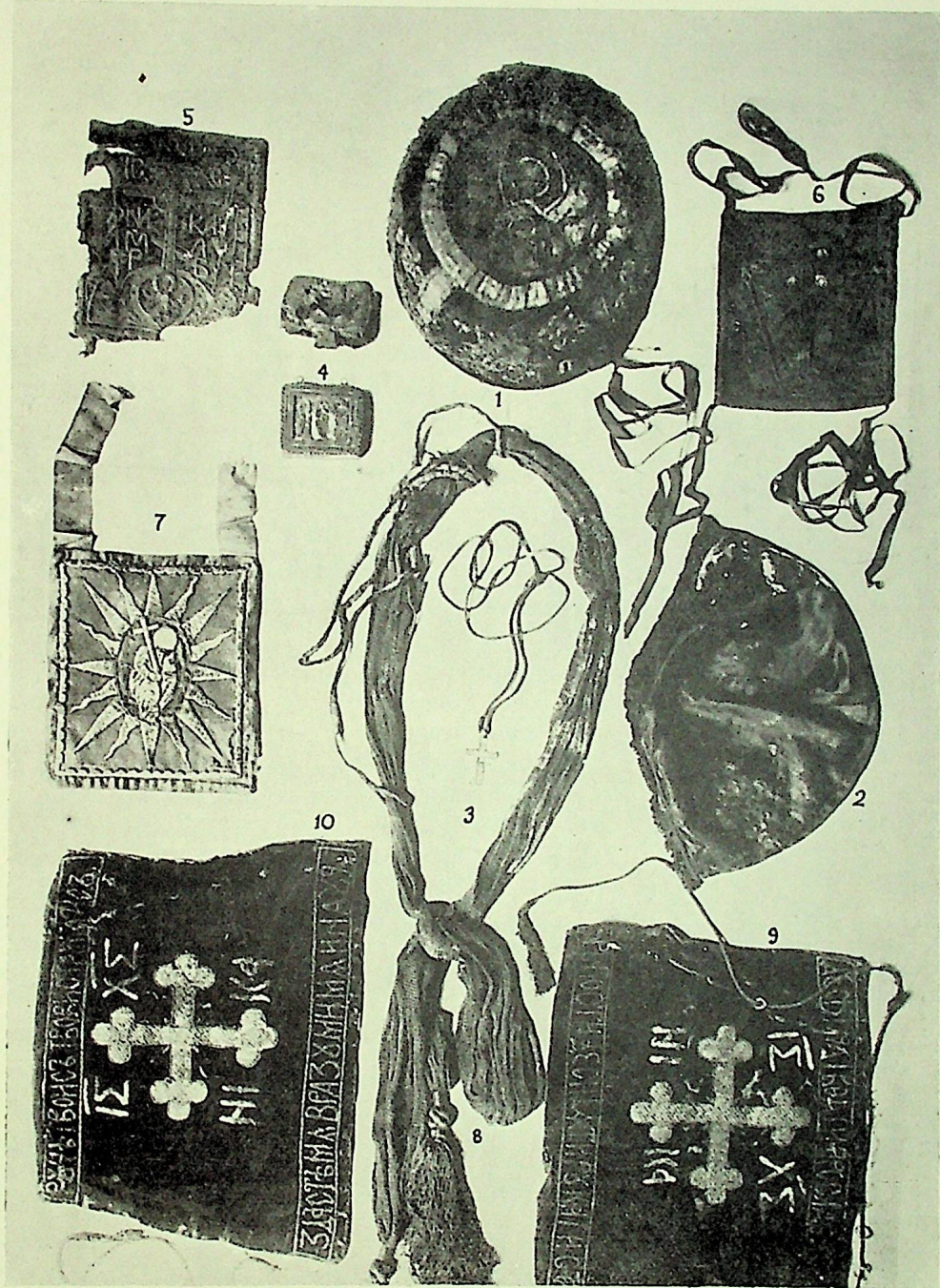
17204.

13807. а.

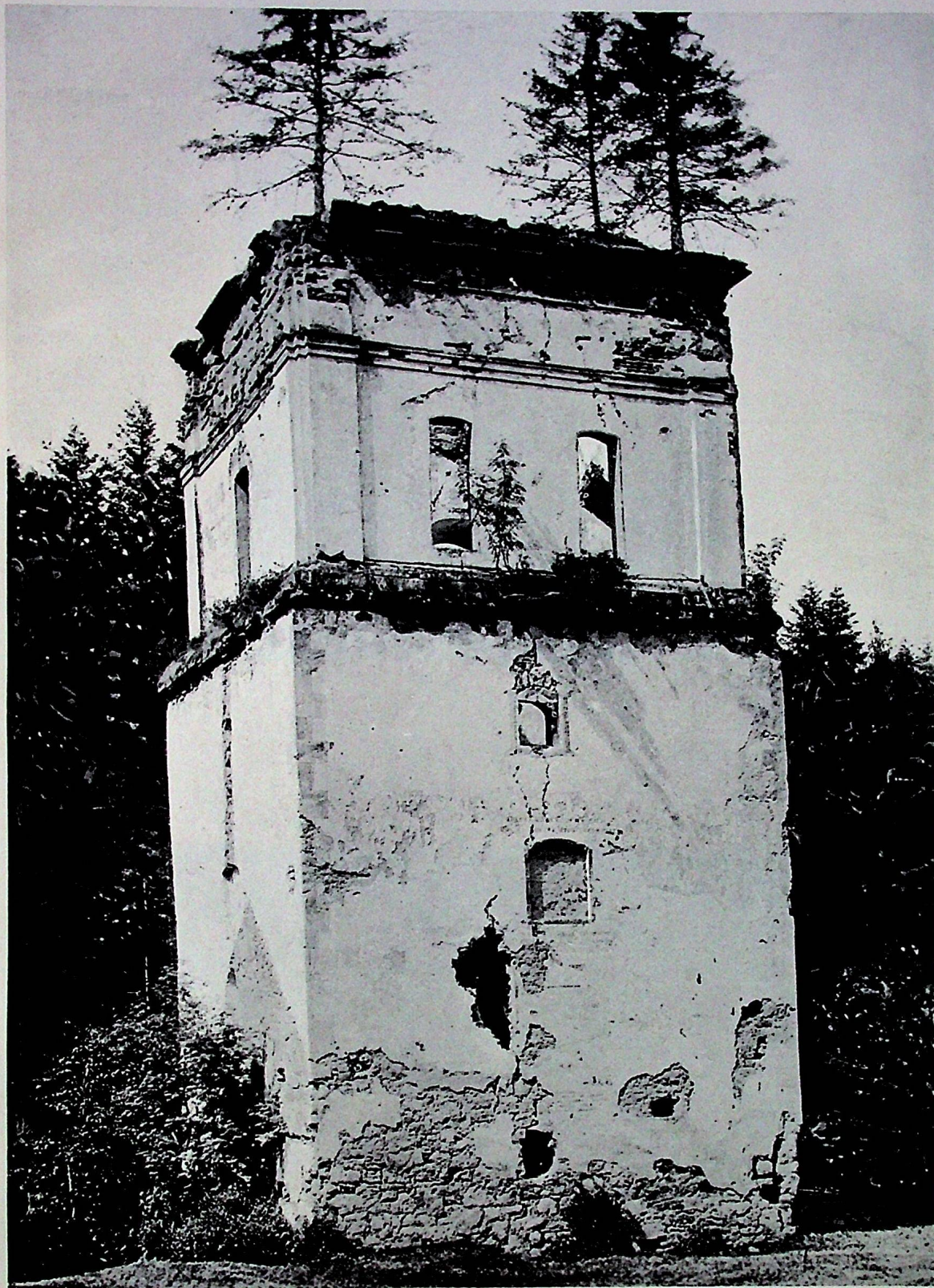

13807. б.

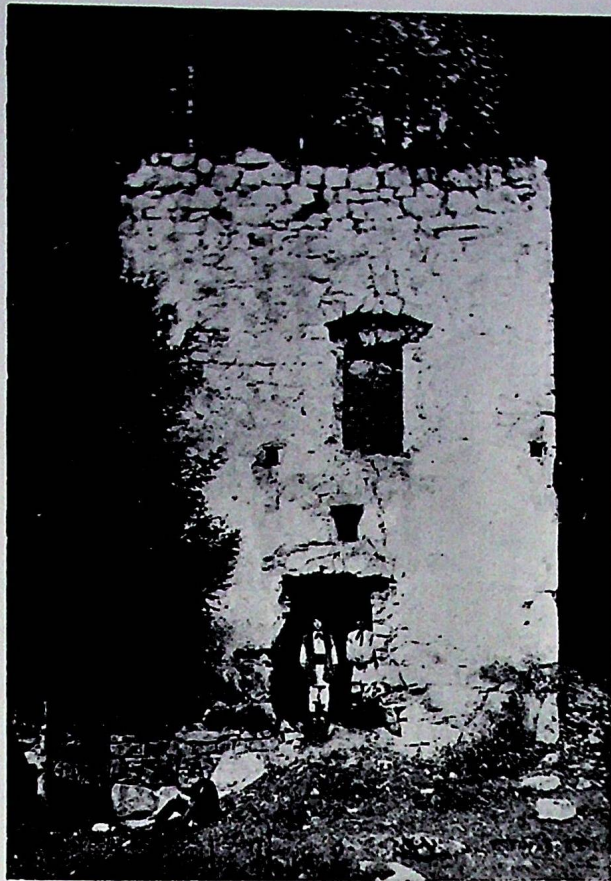

5484.

70.

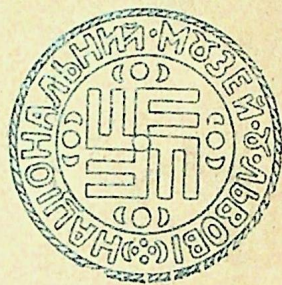
71.

72.

SOLITARIUM MANIAVENSE IN GALICIA 1606 — 1786.

Leopoli 1926.

